

וטהר לבנו

חידושים וחיזוקים

כי תבוא

לעילוי נשמת:

שמואל בן מזל יג' באדר, שמעון בן מרים כ' באלול, מזל בת מרים יט' באלול

ולרפואת: מרים בת מסעודה, שמעון בן אסתר, רבקה בת עליזה

ולהצלחת: חן בת דינה, וכל בני ביתה

הדר בת דינה וכל בני ביתה, גל שמואל בן דינה וכל בני ביתו
טל שמעון בן אסתר וכל בני ביתו, ירון משה בן אסתר וכל בני ביתו,
אתי אסתר בת רבקה וכל בני ביתה.

ד"ר אהרן ק"מ ז"ל אב"ד י"ג באדר, שמואל בן מזל י"ט באלול, מרים בת מזל כ' באדר, שמעון בן מרים י"ט באלול, רבקה בת עליזה, חן בת דינה, גל שמואל בן דינה, ירון משה בן אסתר, טל שמעון בן אסתר, אתי אסתר בת רבקה.

< העלון מחולק חינם – בשמחה מיועד לקחת לבית ללא תשלום >

זכה נא והשתתף בהדפסת מהדורה חדשה של ספרי "וטהר לבנו"

שמרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי זצ"ל העיד

הספר "מעורר מאוד"

ליראת שמים, למידות טובות, וללימוד תורה

ומרן שר התורה, בקבלתו הספרים שר כמה פעמים בהתלהבות:

"ומהר לבנו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך ויחד לבנו לאהבה וליראה את שמך"
נוסח שלא נמצא בסידורי התפילה ובמקורות

וטהר לבנו - 6 כרכים לחיזוק וזיכוי הרבים

לתרומה והנצחות, ולדמי קדימה כ 150 ₪ לס"ט, אנא פנו :

יוחנן ריינר 0527120333 106855@gmail.com

אני מאמין שכל שבוע שהדפסת הספר מתעכב זה משמים,

ובנתיים בס"ד נוספים חידושים לספרים, אבל תפילתי שכבר שאזכה להדפיסם ולחלקם בישראל.

בס"ד יש כבר 1868 עמודי חידושים ל5 הכרכים, חסר עוד 132 עמודים

בשביל שיחיה בכל כרך 400 עמודים

כרך בראשית + מועדים נתרמו - יש כבר בו 380 עמודים ועם יהיה בו גם הגדה של פסח 580

2 כרכים בראשית ומועדים נתרמו - אולי תתרום כרך שמות, ויקרא, במדבר, דברים

ויהיה כתוב מהדורה בכריכה כפי שתרצה להנציח

וגם תוכל לכתוב כמה עמודים בספר כפי רצונך. 20 אלף / 27 אלף לדרך (תלוי בכמות הסמים שיודפסו)

וטהר לבנו - כי תבוא

כי תבוא אל הארץ – מתי מטפלים ברוע מעשינו, לפני המעשים הטובים או אחרי??

אבל את התיקון של החטא מהשורש ולעומק, ולכפר על החטאים, זה אכן בגדר **מלחמת עמלק מדור דור!! שהיא** מלחמה שעלינו לעשותה אחרי שכבר סגרנו קודם את כל הפתחים ליצר הרע, ורק אחרי שאנחנו מבוססים בקדושה משך תקופה כראוי, ויש לנו שקט מכל הניסיונות מסביב, וגם עם **מלך בראש**, שלענייננו הכוונה **לרב וצדיק שמוּלך על יצרו כראוי** שהוא ידריך אותנו איך לעקור את שורשי החטא ולחזור בתשובה כראוי ולתקן את העבר. **כי** לפעמים, אדם תוך כדי שמתחרט ובוכה על העבר, פתאום העבירה וטעמה חוזרת ומפתה אותו לחזור עליה, ולכן רק לאחר כל התהליך וכאמור בהדרכת רב המולך על יצרו רק אז תעבוד לנקות את העבר באופן שורשי ויסודי.

וכן כתבתי בפרשת ראה לגבי **"ונתצתם את מזבחתם ושברתם את מצבתם ואבדתם את שמש מן המקום ההוא"**, שהגמרא עבודה זרה דף מ"ה אומרת, שכל עבודה זרה שמוצאים בכניסה לארץ ישראל שוברים ומנתצים וכו' אבל עדיין לא לשרש ולעקור ולהוציא מהשורש, ורק לאחר כיבוש ארץ ישראל רק אז יחזרו ויעקרו מהשורש את העבודה זרה!!! **ומפרש הרבי ר' בונם מפשיסחא**, כי עדיף לקנות מצוות לפני שעוקרים העבירות מהשורש!!! ככה כובשים ולא מתעכבים ומבזבזים כוחות ואין כוח אחר כך להתקדם, וגם מהסיבה שבהתחלה יש חשש שימשך לעבירה וכאמור.

ואכן ברבינו יונה ביסוד התשובה מפורש שקודם יתחיל דף חדש וייעשה מצוות ורק אחר תקופה יתקן מעשיו הקודמים וכפי שהארכת בפרשת עקב.

וגם עלינו הדברים מדברים הרגע ועכשיו הלכה למעשה!! **בהלכות תשובה ובכללי החיזוק לשמירת העיניים והמחשבות ולכל מה שעלינו לתקן ולשפר, כי** הנה אתה מתחזק ומתחרט על העבר, אכן נכון הדבר, **עליך לשבור את הרע שהיה לך ולהתנתק מכל הטומאה והרע שהיה בך, אבל אל תעקור מהשורש, דהיינו אל תתעמק בעבירות שעשית ותבכה על מה שחטאת, כי לפעמים אתה תתנקה מהעבירות ותוך כדי היצר יגרה אותך ויאמר לך: רגע, זה דווקא היה נחמד רח"ל, ותיתפס חזרה לגועל נפש חלילה.**

לכן סור מרע, עזוב מלטפל ברע!! אלא מיד עשה טוב תעשה מצוות תקופה ארוכה!!! **ואז** כשתתבסס יציב ואיתן ותכבוש את הארץ, שהלב שלך יהיה כולו שקוע וספוג בתורה ובמצוות ובמעשים טובים בקדושה, רק אז בכוחך לחזור ולעקור מהשורש ולכפר על העבירות שעשית בעבר, ולנקות אותם כראוי מהשורש!!!

כוח התורה – המאור שבה יחזירנו למוטב גם בלי לצאת למלחמה - המשך

וכמו כן כתוב **בנפש החיים ד' ל"א** שהעוסק בתורה אף אם נתלכלך תחלה בעוונות וחטאים עצומים ונטבע מאד ברפש וטיט מצולות הרע ח"ו, עם כל זה על ידי עסק התורה **נכון לבו בטוח שבדאי המאור שבה יחזירו למוטב**, והטוב מתגבר והולך על הרע שבו מעט מעט, עד שלסוף בהכרח יתגבר הטוב ויתפשט בכלו לגמרי.

וזה חידוש עצום, ש"בלי לצאת למלחמה על היצר אפשר לנצח את היצר על ידי כוח התורה", אבל זה "לאט לאט", ואילו תשובה זה התנתקות מידיה ומוחלטת מהטומאה ומיצר הרע, וגם היצר לא יתן לך ללמוד תורה ויפריע לך בכל מיני טרדות, ויוציא לך את חשקת התורה, לכן כדאי לך לעשות תשובה אמיתית תיכף ומיד, וגם להתמיד בלימוד התורה הקדושה, כי אם כוחה כה גדול לגרש את הטומאה בלי מלחמה, כל שכן עוצמתה פי כמה וכמה כשלומדים אותה בקדושה וטהרה מתוך תשובה והתנתקות מוחלטת מכל הטומאות!!!! **וכמו** כן תשובה בלי תורה לא תמיד מחזיקה מעמד, כי האש של התעוררות התשובה נחלשת עם הזמן, ורק התורה והתפילות מחדשים לנו את האש שלא תכבה חלילה!!! אלא "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

והיה כי תבוא אל הארץ ולקחת מראשית כל פרי האדמה

כי כאשר אדם מרגיש מבוסס ומסודר ובלי דאגות בארץ ישראל, מסוגל האדם לשכוח את ניסי ה' שהביאו אותו לארץ ישראל, ואת עזרת ה' שעזר לו להסתדר בה כראוי, ויתלה את הצלחתו בכישרונותיו ובפעולותיו. **לכן** ציוה ה' לתת ביכורים "מארצך", שאתה סבור שזה שלך, ולא כן

לכאורה יש להקשות למה סדר הפרשיות קודם פרשת "כי תצא", ורק אחרי זה פרשת "כי תבוא", לכאורה צריך להיות להיפך, שקודם נכנסים לארץ ורק אחרי זה יוצאים משם להילחם?? **ואולי** התורה מרמזת, "כי תצא" שרק כשיוצאים מהעבירות ומנצחים במלחמה הגדולה – מלחמת היצר **וכדברי המפרשים בני תצא**, ולכן כתוב בלשון יחיד - תצא, תבוא, לרמז למלחמת היצר הפרטית, אז "כי תבוא" אפשר להיכנס לארץ ישראל ולהביא ביכורים ומתנות לבורא עולם, וזה בבחינת "סור מרע", ורק אחר כך "עשה טוב".

למרות שיש טוענים להיפך, ש"סור מרע", שתברח מהרע שאל תתעסק ברע אלא מיד "ועשה טוב", ולכאורה הרמז הקודם סותר כלל זה. **אבל** באמת אין כאן סתירה, כי בפרשה הקודמת מדובר על 2 מלחמות, המלחמה בתחילת הפרשה "כי תצא למלחמה על איביך", ויש מלחמה בסוף הפרשה "מלחמת עמלק", ומלחמת עמלק אכן שונה היא מהמלחמה שבתחילת הפרשה, שהיא אך ורק **בהניח לך ה' אלוקיך מכל אויביך מסביב**, ועל ידי מלך.

וקודם כל צריך להסביר שברור, שאדם החוזר בתשובה עליו דבר ראשון לצאת במלחמה להתנתק בכוח מכל האויבים שלו ומכל הטומאות, שחייב הוא בכל הכוח מיד לסגור את כל הפתחים שפתוחים ליצר הרע, כי רק כך חוזרים בתשובה, שתנאי הכרחי בו זה **עזיבת החטא. כי כאמור הבסיס של מהות התשובה** ומלחמת היצר הוא "עזיבת החטא" (מלבד החרטה והקבלה לעתיד), ומיד אחרי הניתוק מיצר הרע, עליו לבוא לקדושה וזה פרשת השבוע "כי תבוא" - לבוא לארץ ישראל ולהתקדש.

וגם עלינו הדברים מדברים הרגע ועכשיו הלכה למעשה!! **בהלכות תשובה ובכללי החיזוק לשמירת העיניים והמחשבות ולכל מה שעלינו לתקן ולשפר, כי** הנה אתה מתחזק ומתחרט על העבר, אכן נכון הדבר, **עליך לשבור את הרע שהיה לך ולהתנתק מכל הטומאה והרע שהיה בך, אבל אל תעקור מהשורש, דהיינו אל תתעמק בעבירות שעשית ותבכה על מה שחטאת, כי לפעמים אתה תתנקה מהעבירות ותוך כדי היצר יגרה אותך ויאמר לך: רגע, זה דווקא היה נחמד רח"ל, ותיתפס חזרה לגועל נפש חלילה.**

לכן סור מרע, עזוב מלטפל ברע!! אלא מיד עשה טוב תעשה מצוות תקופה ארוכה!!! **ואז** כשתתבסס יציב ואיתן ותכבוש את הארץ, שהלב שלך יהיה כולו שקוע וספוג בתורה ובמצוות ובמעשים טובים בקדושה, רק אז בכוחך לחזור ולעקור מהשורש ולכפר על העבירות שעשית בעבר, ולנקות אותם כראוי מהשורש!!!

אף על פי שנאמר קודם שדבר ראשון חייבים ניתוק מוחלט מהטומאה, בכל זאת קירוב וטעימות של קדושה אפשר לתת גם לאדם טמא שקוע בטומאה ועדיין משאיר בידו את הטומאה, שיכיר בטעם הטוב של הקדושה ואולי יקוים בו הפסוק "טעמו וראו כי טוב השם" ויחזור בתשובה, כמו שכתוב "המאור שבו יחזירנו למוטב".

וזה חידוש עצום, ש"בלי לצאת למלחמה על היצר אפשר לנצח את היצר על ידי כוח התורה", אבל זה "לאט לאט", ואילו תשובה זה התנתקות מידיה ומוחלטת מהטומאה ומיצר הרע, וגם היצר לא יתן לך ללמוד תורה ויפריע לך בכל מיני טרדות, ויוציא לך את חשקת התורה, לכן כדאי לך לעשות תשובה אמיתית תיכף ומיד, וגם להתמיד בלימוד התורה הקדושה, כי אם כוחה כה גדול לגרש את הטומאה בלי מלחמה, כל שכן עוצמתה פי כמה וכמה כשלומדים אותה בקדושה וטהרה מתוך תשובה והתנתקות מוחלטת מכל הטומאות!!!! **וכמו** כן תשובה בלי תורה לא תמיד מחזיקה מעמד, כי האש של התעוררות התשובה נחלשת עם הזמן, ורק התורה והתפילות מחדשים לנו את האש שלא תכבה חלילה!!! אלא "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה".

כתב רש"י שמצות ביכורים היא רק לאחר שנירש את הארץ ונשב בה כראוי, דהיינו גם לאחר חלוקת הארץ, שהכל יחד לקח 14 שנה. **והסיבה** לכך כתב ה"עקידה", שבורא עולם רוצה למנוע מאתנו את המחשבה הפסולה של "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה".

וטהר לבנו - כי תבוא

ואולי זה חלק מהכוונה בדרך דרש, "והיה בהניח לך ה' אלוקיך מכל אויביך מסביב בארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה לרשתה - תמחה את זכר עמלק". דהיינו כאשר נכניע את כל היצרים, ואת המחשבות הפסולות, וגם נכיר שכל רכושנו זה לא כוחי ועוצם ידי, אלא שה' נתן לנו בטובו, בכוח האמונה והביטחון בבורא עולם נוכל להכניע את זכר עמלק, שיפסיק לקרר אותנו מעבודת ה'.

וגם כאשר אדם מתחזק באמונה בשיא הצלחתו הגשמית שכל הצלחתו זה רק מכוח בורא עולם המשגיח עליו תמיד, ולא גבה לבו ולא רמו עיניו **בניסיון העושר וההצלחה הקשה יותר מניסיון העוני**, זה יתן לו כוח לא לחטוא לבורא עולם, ולא ליפול ברשת היצר הרע. **כי איך יחטא כאשר הוא יודע ומאמין בבירור שבורא עולם משגיח עליו כל רגע**, ורואה אותו כל שניה, וגם יודע כל מחשבותיו וכל החלטותיו, וכך בעזרת ה' ננצח את היצר אמן ואמן.

גם הצלחה רוחנית זה רק בעזרת בורא עולם – המשך

ואדם זה זכה להגיע לשלב השלישי לעקור מהשורש את חטאיו הקודמים, בכל זאת התורה מזהירה שבמצב כזה חייבים את מצוות "ביכורים" בכדי לנצח את ה"עמלק" ולשרש את החטאים ולנקותם לחלוטין.

כי גם אדם צדיק כזה, חייב להאמין, שכל הצלחתו וכל כוחו בין הגשמית ובין הרוחנית, זה רק מכוח עזרתו של בורא עולם, כמו שהגמרא קידושין ל' אומרת "אם אין הקב"ה עוזרו אין יכול לו", כי גם צדיק גמור כל חייו אסור לו להאמין בכוח עצמו בלבד לנצח את היצר הרע, כמאמר חז"ל אבות פ"ב "אל תאמין בעצמך עד יום מיתתך".

ללמדנו, שאדם חייב תמיד להתאמץ בכל כוחו לעבוד את בורא עולם, ולדעת שלא מספיק האמונה אלא חייבים מאמץ אישי בכל הכוח "יתגבר כארי" לנצח את היצר הרע, ולעבוד את בורא עולם בכל הכוח ובכל עצמותיו. **אבל** למרות המאמצים הכבירים חייב הוא לדעת שיש עוד חלק שזה חלקו של בורא עולם, שבלי עזרת בורא עולם כל המאמץ לא יצליח!!! אז אתה בכוחך ובעזרת הבורא ביחד תנצח את היצר ותצליח להתקדש ולהתעלות מעלה מעלה אמן ואמן!!!

תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל

ביטחון בבורא עולם וגם בעצמו, ועליו לדעת בחתונה שמח ושכח מהחובות, את הדאגה תשאיר לאחרי השמחה.

ולכן לפחות בזמן המכות ובעת קריעת ים סוף בשיא הנסים הגדולים היה עליו לשמוח ולהתפעל מגדלות בורא עולם, כי זה הזמן לעבודת ה' מתוך שמחה וטוב לבב מרב כל, למה ראשך בורח הצידה לפחדים?? אין זאת אלא כי אתה באמת חסר בביטחון בה' לכן אתה לא יכול לשמוח וליהנות ולהתחזק מהנס. **ואדם** שחלש בביטחון, דווקא אדם כזה השתלטו עליו עמלק, כי הוא חסר עמוד שדרה, לא נהנה ולא התחזק מהנס, ולכן קרס בפני עמלק רח"ל, כי הוא היה תשוש מפחדים מה יהיה אולי אחטא, לא היה רגע אחד מחוזק בחיובי באהבת השם, ובשמחה.

ואכן התורה במפורש מחייבת אותנו לפחות חלק מהזמן לעבוד את בורא עולם מתוך שמחה, לפחות בזמנים שיש טוב לבב ויש שפע ורב כל.

ולכן מביאים ביכורים שזה ראשית כנגד עמלק שנקרא ראשית, שביכורים כאמור מביאים מתוך אמונה וביטחון, ומתוך שמחה ושירה בדרך לבית המקדש, וזה להרוס את עמלק המקרר מהאמונה והביטחון.

ובעצם חייבים שמחה בעבודת השם, והנה סיבה פשוטה, כי היצר בא וממתיק לנו את החטא, שזה ירגיע אותנו מעמלנו ולחצנו ופחדנו, קצת להשתחרר מהלחץ במשהו מתוק, כמו הפיתוי למשהו מתוק אחרי האוכל, והוא משתמש בחולשה שלנו לדבר מתוק ומנצל אותנו בחולשה זו!!! ועל כן מי שלא עובד את בורא עולם בשמחה רק מתוך פחד וחלץ, קל ליצר הרע להכשילו במתיקות העבירה, כי זו המתיקות היחידה שהוא מכיר.

הדבר, אלא עליך לזכור "ה' אלוקיך נותן לך", ועל ידי פעולה מוחשית של ביכורים מומחש לך היטב שהכל של ה' וממנו, ו"הוא הנותן לך כוח לעשות חיל".

והנה במושב זקנים מבעלי התוספות כתבו שביכורים הנקראים "ראשית" מאבדים את כוחו של עמלק שגם הוא נקרא "ראשית" ככתוב "ראשית גויים עמלק", ולפי זה אפשר להבין למה ביכורים נכתב ונסמך למלחמת עמלק, כי ביכורים אכן עוזרים למחות את זכר עמלק. **וההסבר** לכך הוא, כי עמלק עניינו קרירות באמונה, "אשר קרך בדרך" בעיקר למי שיש לו חיסרון בביטחון בהשגחת ה'.

ולכן הביכורים שנותנים מראשית הפירות, כאשר עדיין אין לי מושג האם יהיו לי פירות נוספים ואיכותיים כמו פירות הביכורים, וגם כפי שכתב העקידה, עיקר מטרת מצות הביכורים זה להחדיר בנו את האמונה בהשגחת בורא עולם עלינו, זה הכוח שלנו נגד הכוח של עמלק.

בתחילת הפרשה, כתבתי שיש 3 שלבים במלחמת היצר: 1. "כי תצא למלחמה" – שזה התנתקות מכל החטאים וסגירת הפתחים ליצר הרע. 2. "כי תבוא אל הארץ" – שזה להתקדש בתורה ובמצוות. 3. "מלחמת עמלק - בהניח לך ה' אלוקיך מכל אויבך מסביב" – שזה תיקון החטאים הקודמים רק לאחר התבססות והתייצבות תקופה ארוכה בקדושה.

ולפי זה, אפשר להוסיף לפרש, שגם לאחר שאדם ניתק את עצמו מהחטא תקופה ארוכה, ובתקופה ארוכה זו הוא התעלה מאוד בקדושה על ידי תורה ותפילות ומצוות,

ולכן כתוב בתורה - באו עליך כל הקללות וגו', וכמובן רבים השואלים וכי אם לא עובדים את ה' בשמחה האם לכן מגיע את כל הקללות?? **ונראה** לפרש זאת על פי רעיון שכתבתי על הפסוק בפרשת כי תצא "ואתה עיניך ויגע ולא ירא אלוקים". **ושם** הבאנו שהתרגום יונתן כתב, שעמלק קירר את אלו שהיו עיפיים מגלות ושעבוד מצרים, ושפחדו בים סוף מהגלים של הים.

והקשינו איזה עייפות הייתה להם הרי היה להם מעל חצי שנה חופש משעבוד מצרים?? ומה היה להם לפחד מהגלים, הרי הם ראו חומות ולא גלים?? **ותירצנו** שחלק מעם ישראל היו חלשים באמונה ובלבם ניקר חיידק שאולי כולם צדיקים ורק אני לא, ואולי כרגע אני לא צדיק ואולי עוד רגע אני אחטא ובורא עולם יטביע אותי, וגם בזמן מכות מצרים כל הזמן היה בלחץ שמא הוא יחזור לשעבוד אחרי המכות או שגם הוא יינזק במכות.

ואתו אדם לא שמח עם כולם אלא דאג ופחד, אבל הוא לא האשים את עצמו שזה בגלל שהוא חלש בביטחון בבורא עולם, אלא הוא טוען אדרבה אני צדיק ואשרי אדם מפחד תמיד מעבירות!! **אבל** זה שקר, אדם זה נגוע בחוסר

וטהר לבנו - כי תבוא

ולכן אנחנו חייבים דברים מתוקים בחיים שהם לא עבירות, ולכן חובה עלינו לעבוד את בורא עולם גם מתוך שמחה ובמתיקות והנאה רצופה - לפחות בזמנים ובמצבים מסוימים, שאז גם אם היצר יאמר לנו טעם ממתיקות החטא ותשתחרר מהלחץ, בוז נבוז לו, ונאמר לו יש דברים מתוקים יותר ממתיקות העבירה המזויפת, לי יש מתיקות אמיתית אין סופית ונצחית - "ואני קרבת אלוקים לי טוב"!!!!

וייתכן שאפילו לברוח ממתיקות עבירה למתיקות היתר אפילו גשמית גם מועילה לפעמים נגד יצר הרע, דוגמא אם היצר מפתה אדם ברחוב לחטוא וליהנות, יבטיח האדם לעצמו אני אתגבר על היצר וכפיצוי אני אתענג במסעדה, ואולי זה יחשב גם לסעודת מצווה, אבל אין לי את האומץ להחליט על נכונות הדברים הללו!!!

ואולי קצת דמיון יש לדמותו לסיפור המפורסם על אותו יהודי בברדיטשוב שבערב יום כיפור שהפריץ של העיירה זרק יהודי לבור השבי ואיים לצרף ולזרוק שם גם האשה והילדים עד שיקבל סכום עתק, וחבר יהודי שמע על זה רץ לקבץ כסף להציל את המשפחה, אבל לא הצליח במשימתו והזמן לחוץ, מה עשה נכנס למסבאה ולמקום הימורים שהיו שם גם יהודים קלי דעת שבילו שם, ובלית ברירה המתרים ניסה את מזלו שם, אבל שם דרשו ממנו שישתה בקבוק וודקה שלם תמורת רבע הסכום, והוא החליט שלמרות יום כיפור הקרב למען הצלת משפחה הוא ישתה, וכך הציעו לו בשולחן השני והשלישי והרביעי, ובכל שולחן הציעו לו לשתות בקבוק שלם של וודקה וכך השלים את כל הסכום והציל את המשפחה.

אבל כמובן יהודי זה היה ביום כיפור שיכור כלוט, ובליל יום כיפור כשפתחו את ארון הקודש הוא חשב שעכשיו שמחת תורה והתחיל לשיר בקול ורקד במרץ, וכמובן כולם ניסו לגרש אותו, אבל האדמו"ר רבי לוי יצחק מברדיטשוב אמר לבאי בית הכנסת, הניחו לו זה יהודי שבכוח עבודת הקודש של הצלת משפחה יהודית הוא כבר דילג והגיע לסיום עבודת הימים נוראים וחגי תשרי - הגיע לשלימות!!! והשכרות שלו קדושה היא גם ביום כיפור!!! וגם אולי המנה במסעדה היא קדושה וחשובה בפני בורא עולם, כי הצילה יהודי מרדת שחת!!!

בשמחה ובטוב לבב מרב כל- הרחבה

וכמו שמספרים על ר"מ פיינשטיין שתמה על יהודי אמריקה שמסרו נפשם על קדושת השבת, ובניהם ירדו מהדרך, והסביר שבכל שבוע פוטר מהעבודה ונאנחו שזה בגלל שמירת שבת, נו, וכי איזה טעם של שבת היה בעיני ולב ילדיהם!! אז נבחר לעבוד את ה' "בשמחה - וחי בהם!! ולא שימות בהם"!!!

זכרו, תפילה זה פרס ומתנה, ותפילה ארוכה זה יותר מזכיה עצומה של דאבל לוטו, כי דאבל לוטו עולה כפול והרווח כפול הוא, ואילו תפילה מושקעת שווה פי כמה וכמה!!! **וחלילה** לחשוב על תפילה - אפילו בימים נוראים כעול וכסבל, ואוי לנו אם נחשוב בלב מתי יגמר הסבל הזה, ודי כבר לקושי הזה שמתארך ומתארך, אלא "וחי בהם". **אלא** צדיקים נתענג במצוות, אמור נאמר ליצר ולכובד גופנו, הרי ממילא אנחנו עושים אותם - את המצוות והתפילות, אז בא נעשה אותם בהתלהבות ובחשק ובשמחה, "וחי בהם" ולא שימות בהם.

וגם ככה כל המשפחה תלמד שמצוות ותפילה זה שמחה חיות אושר ועושר, וכך אתה מחבר אותם לשורשים ולא מרחיק אותם בידך מקיום המצוות. **ומתוך** שלא לשמה בא לשמה, שבסוף מעצמך כבר תרגיש את נועם התפילה, ותשמח על הזכות שניתנה לך לדבר שעות ארוכות עם בורא עולם, ובעזרת השם אתה תזכה להתחבר למתיקות התפילה, ודרכה תגיע לדבקות עצומה בבורא עולם, ותתמלא בשמחה של מצווה ושל קדושה.

ואם לא עובדים את ה' בשמחה - המשך

ובהנאה, בתחושה שזה מחיה אותי, אז כפי שאומרים בתפילה "קדשנו במצוותיך ותן חלקנו בתורתך", זה יביא לנו מתיקות ושמחה - "שבענו מטובך", ואז נגיע ל"וטהר ליבנו לעבדך באמת".

כי ככה אפשר לקיים את כל המצוות וחלילה לא להיכשל בעריות החמורות, כי אני שבע מטוב ה', אבל מי שאין בו את ה"וחי בהם" אלא אצלו זה ימות בהם ומהם, אזי לא רק שיתכן שלא יקיים את כל מצוות התורה כראוי, אלא יתכן שגם ישל בעבירות של עריות החמורות, ועל כן כתוב פסוק זה בתוך פרשת עריות, כי זה מלחמה על כל מהותנו הרוחנית.

"ובאו עליך כל הקללות וגו' תחת אשר לא עבדת את ה' בשמחה", יש לשאול לכאורה, הרי יש כלל שאין עונשין אלא אם כן מזהירים, נכון שכלל זה אמור על עונשי בית דין, אבל בכל זאת הרעיון שעל כל עונש צריך אזהרה שייך גם כאן, ובפרט שכתובים כאן כל הקללות וכל העונשים החמורים ה' ירחם ויצילנו מהם ומסיבתם, אז על עניין חשוב כל כך, **איפה התורה כתבה את החובה לעבוד את ה' בשמחה???** **התשובה** היא בפסוק "ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'" וכפי שפירשתי בפרשת אחרי מות.

"וחי בהם" - שנשמח במצוות שהם אלו שנותנים לנו חיות וסיבה אמיתית לקום בבוקר - סיבה אמיתית ללכת לעבודה ולהתאמץ לפרנסה, כי אני הולך לקיים מצוות!!! וזה מחייה אותי, מענג ומשמח - "וחי בהם".

אבל מי שמת בהם או מהם, אוי לו ואוי לנשמתו ואוי למשפחתו, כי בניו מרגישים שזה **ומת בהם ומהם**, ובוז יבוזו לתורה ולמצוות, כי למה עליהם להמשיך את מנת הסבל שאביהם מתייסר בו בחייו???

ולמרות שאתה מקפיד על קלה כבחמורה, אבל זה לא יעזור, כי זה אתה מראה לבניך דוגמא לסבל ועינוי מתמשך, וכי זה אתה רוצה להנחיל גם לבניך?? את הסבל והלחץ!!! ובדור קשה כמו הדור שלנו בקלות הבן יתנער מהקושי והעינוי והלחץ שברצונך להנחיל לו.

אבל אם לא נעבוד את ה' בשמחה ולא נקיים את החיוב "וחי בהם" אזי התורה מזהירה: "ושמרתם את חוקתי ומשפטי וחי בהם אני ה', איש אל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'".

שפסוק זה של קיום כל המצוות כתוב דווקא בפרשת העריות, בין הפסוק "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו", לפסוקים שמפרטים את איסור גילוי עריות שהם מהעבירות החמורות ביותר!!

כי כאן התורה באה ללמדנו, שאם יש את "בשמחה וטוב לבב - וחי בהם" בקיום המצוות ובהתלהבות בחיות

וטהר לבנו - כי תבוא

מה"וחי בהם" זו נפילה עד לתחתית, שלא רק שתקיים את המצוות כעול וכנטל, אלא גם תחשק ותחטא במתיקות של עבירה שהיצר משמח אותך בסיפוקים של עבירות רח"ל.

לכן ביום כיפור נשכח שיש לנו בכלל גוף, כי נהיה בדביקות עצומה בכל הכוח בין יש ובין אין כוח ובכל התפילות, ושנוכח לחזור בתשובה, ונקבל עלינו לקיים את כל המצוות רק בשמחה ובטוב לבב, "וחי בהם" אמן סלה.

בהצלחה צדיקים וידידים, "אש קודש" לעבודת הבורא, בלי בושה!!! תתפללו בהתלהבות ובהתרגשות הלב, ובדמעות, ותתמסרו בלב שלם לתפילה, ואפילו אם תהיה היחיד בבית כנסת שככה מתפלל, אל תתרגש מזה ואל תתבייש, (ואם בניך יתביישו מזה, תעשה שאלת רב, אגב תסביר להם שבושה זה להתפרע במוצאי פסח לחטוף לחם רותח ולקבל כוויית בשפלות האדם, בין שזה מול הילדים - ובין שעוד ידובר באביך נכבדות!!!), כי אנחנו במלחמה על כל הקופה או בשמחה וחי בהם או שימות בהם, וזכרו שההלכה בתחילת השו"ע, ולא יבוש מהמלעגים עליו, כי שויתי ה' לנגדי תמיד.

"הגדתי היום"

מראה על קטני אמונה ברכות כ"ד, אבל כאן זה שונה, כי כמו שבקללות כשכואב מרימים קול כאב וצעקה ובכי, לכן גם כאן שזה ב"הגדה" שזה משקל נגד, גם נרים קול.

אבל כאן ב"הגדה" זה קול ששון שמחה, קול שירה והודיה, שזה לעומת זה ברא אלוקים, "ובחרת בחיים"!!

ייזכנו השם ללכת בדרכיו ושנקיים מצוותיו בשמחה, ושנשמיע ונשמע רק קול ששון ושמחה ובשורות טובות אמן ואמן.

"הגדתי היום" – ב

שמרתיב הספורנו "אף על פי שלא יהיה גדול בחכמה לא תחדל מלדבר עמו בכבוד, עד כדי כך שאתה תגיד לכהן "ה' אלהיך" שבלשון כזה מדברים רק לאנשי השם כמו למלכים ולנביאים, בכל זאת היות ואתה מביא לו את הבכורים כמתנה לבורא עולם שהוא בעל הקרקע, ראוי שתדבר עמו בזה דרך כבוד והכנעה.

ולמרות שיש כלל שממזר תלמיד חכם עדיף מכהן גדול עם הארץ, בכל זאת כאן לעניין ביכורים הכהן עדיף ממך – התלמיד חכם, וכאן עליך להתבטל ולבוא אליו בכבוד ומתוך הכנעה. וכשאתה תדבר אליו בהכנעה, תזכה שגם אתה תהיה כאנשי השם, ככתוב "ולקח הכהן והניחו לפני מזבח ה' אלקיך". וזו התשובה לשאלה הקודמת, שרק פעם אחת בשנה אנחנו אומרים הגדה כזו, שהיא הגדה מתוך התבטלות לזולת – לכהן שהוא משמש את בורא עולם. ואכן הגדה כזו מתוך הכנעה, לא קיימת בליל הסדר, ששם עלינו לשבת בהסבה כבני מלכים!!!

ונלמד מזה, שלמרות שמעלת עצמנו גדולה מהזולת שאנחנו מלאים והוא ריקן, בכל זאת במעלה שהזולת טוב יותר מאתנו, ואפילו אם המעלה הזו ייתכן שלא עבד עליה בכלל אלא קיבל אותה במתנה מבורא עולם, כמו כאן הכהן שירש מעלתו מאהרן בלי לעבוד על מעלה זו, בכל זאת עלינו להתבטל בפניו ולקבל ממנו כל מה שהוא יכול לקרב אותנו לבורא ולחבר אותנו לבורא עולם, כי בתחום הזה ובנקודה הזו הוא טוב מאתנו, ולכן ניתן לו את הכבוד ונצל את גדלותו הרוחנית. הן מתוך הכנעה והתבטלות.

ולכן גם אם אתה תלמיד חכם, אם ראית או שמעת אדם פשוט שדבריו נוגעים ללבך ומחזקים אותך, אל תשמע ליצר הרע שמסית אותך ואומר לך: מי הוא שיטיף לי מוסר??? אני ממנו בוודאי לא צריך לקחת מוסר!! ולא חסרים נימוקים שהיצר הרע מונע מאתנו לקבל את הטוב שיש לזולת לתרום לנו, ולמרות שיתכן שזה הטוב היחידי שיש בו, אבל כאמור עלינו לנצל ולהשתמש בכבוד ובהכנעה את הטוב הזה שיש בשני, ולא ניתן לגאווה להשתלט עלינו כאילו לשם שמים!!! ואם אכן נקבל ונלמד מהטוב שבכל האדם, מתוך הכנעה ונתינת כבוד, נזכה שנגדל מאוד ונהיה כ"אנשי השם" כמלך וכנביא, "מזבח ה' אלוקיך", ששם שחטת את גאוותך, ושם תגדל בשם ה' אמן.

והיה ביום אשר תעברו את הירדן וכתבת את כל דברי התורה בעברך

ולראיתי שמקשים מדוע דווקא כתבו בתוך הירדן, וגם מדוע כתבו על הר עיבל ששם הקללה ולא על הר גריזים ששם הברכה??

ונראה, שבתוך הירדן כתבו ב70 לשון את התורה, שזה כמו קבלת התורה ב70 פנים לתורה בכל צורותיה, מתוך התפעלות מגדלות ה' ומתוך קידוש השם עצום שכל העולם

ולכן יש את כל הקללות המחרידות הכתובות בפרשה שלנו, כי בלי השמחה וה"וחי בהם", אדם ידרדר לשפל המדרגה חלילה, ולעבירות החמורות ביותר חלילה.

וייתכן שלכן בשיא קדושת יום כיפור במנחה קוראים פרשת העריות, כי ביום כיפור עלינו להחדיר עמוק בתודעה, כן נכון אתה עכשיו בשיא הקדושה, אבל נפילה

בהצלחה צדיקים וידידים, "אש קודש" לעבודת הבורא, בלי בושה!!! תתפללו בהתלהבות ובהתרגשות הלב, ובדמעות, ותתמסרו בלב שלם לתפילה, ואפילו אם תהיה היחיד בבית כנסת שככה מתפלל, אל תתרגש מזה ואל תתבייש, (ואם בניך יתביישו מזה, תעשה שאלת רב, אגב תסביר להם שבושה זה להתפרע במוצאי פסח לחטוף לחם רותח ולקבל כוויית בשפלות האדם, בין שזה מול הילדים - ובין שעוד ידובר באביך נכבדות!!!), כי אנחנו במלחמה על כל הקופה או בשמחה וחי בהם או שימות בהם, וזכרו שההלכה בתחילת השו"ע, ולא יבוש מהמלעגים עליו, כי שויתי ה' לנגדי תמיד.

אכן יש כאן בפרשה גם חלק מ"הגדה של פסח", כך שזה משקל טוב מול הקללות הקשות, בבחינת "נתתי לפניכם היום ברכה וקללה".

וייתכן שלכן כתוב "וענית ואמרת" ופרש"י: "לשון הרמת קול", והרי בתפילה אין עניין בהרמת קול ולהיפך זה

ייזכנו השם ללכת בדרכיו ושנקיים מצוותיו בשמחה, ושנשמיע ונשמע רק קול ששון ושמחה ובשורות טובות אמן ואמן.

הגדתי היום, וצריך לברר מה הכוונה והמשמעות ב"היום"???" **ורש"י** מפרש שרק פעם אחת בשנה, אבל קשה כי חלק גדול מדבריו בהבאת הביכורים הוא כבר אמר בליל הסדר בהגדה של פסח, ומה גם שמה שאומרים בהגדה "דיינו" כולל גם שבח שקרבנו לעבודתו והביאנו לארץ ישראל ונתן לנו בית המקדש, ואם כן זה פעמיים בשנה???" **ויתכן** שכוונת רש"י שפעם שבשנה שאומרים שבח והגדה, הכוונה היא שרק פעם אחת אומרים זאת ביום, ואילו הגדה של פסח בליל הסדר זה רק בלילה.

אבל עדיין צריך להבין למה חשוב לתורה להבליט את זה שרק פעם בשנה אומרים את זה ביום???" וכי איזו משמעות טמונה בכך שרק פעם אחת בשנה ביום אומרים זאת???" **ונראה** שמלבד ההגדה יש כאן התבטלות לה' וביטול החשיבות העצמית שלנו, ולכן מודגש כאן להביא את הביכורים "אל הכהן אשר יהיה בימים ההם", וכפי שכתב רש"י "אין לך אלא כהן שבימך, כמו שהוא". וכפי

ונלמד מזה, שלמרות שמעלת עצמנו גדולה מהזולת שאנחנו מלאים והוא ריקן, בכל זאת במעלה שהזולת טוב יותר מאתנו, ואפילו אם המעלה הזו ייתכן שלא עבד עליה בכלל אלא קיבל אותה במתנה מבורא עולם, כמו כאן הכהן שירש מעלתו מאהרן בלי לעבוד על מעלה זו, בכל זאת עלינו להתבטל בפניו ולקבל ממנו כל מה שהוא יכול לקרב אותנו לבורא ולחבר אותנו לבורא עולם, כי בתחום הזה ובנקודה הזו הוא טוב מאתנו, ולכן ניתן לו את הכבוד ונצל את גדלותו הרוחנית. הן מתוך הכנעה והתבטלות.

ולכן גם אם אתה תלמיד חכם, אם ראית או שמעת אדם פשוט שדבריו נוגעים ללבך ומחזקים אותך, אל תשמע ליצר הרע שמסית אותך ואומר לך: מי הוא שיטיף לי מוסר??? אני ממנו בוודאי לא צריך לקחת מוסר!! ולא חסרים נימוקים שהיצר הרע מונע מאתנו לקבל את הטוב שיש לזולת לתרום לנו, ולמרות שיתכן שזה הטוב היחידי שיש בו, אבל כאמור עלינו לנצל ולהשתמש בכבוד ובהכנעה את הטוב הזה שיש בשני, ולא ניתן לגאווה להשתלט עלינו כאילו לשם שמים!!! ואם אכן נקבל ונלמד מהטוב שבכל האדם, מתוך הכנעה ונתינת כבוד, נזכה שנגדל מאוד ונהיה כ"אנשי השם" כמלך וכנביא, "מזבח ה' אלוקיך", ששם שחטת את גאוותך, ושם תגדל בשם ה' אמן.

עם ישראל כתב פעמיים את התורה ב70 לשון בעברם את הירדן, פעם אחת תוך כדי שעם ישראל עובר את הירדן בחרבה, כי המים נעצרו ובמקום לרדת לים המלח הם טיפסו כלפי השמים עד גובה 300 מיל סוטה ל"ה שזה בערך 300 קילומטר, כיפין על גבי כיפין, ופעם נוספת בהר עיבל.

וטהר לבנו - כי תבוא

ראו את גבורת השם בעמוד המים העצום שטיפס לגובה, וזוהי יראת הרוממות שזו יראה משובחת ונעלית.

וגם מתוך אהבה ושמחה עצומה מגודל הנס העצום, ומצד שני גם מתוך יראת העונש שבבת אחת יכול העמוד לקרוס עליהם ולשטוף אותם לאבדון, **וזו** הדרך המושלמת,

שנעבוד את בורא עולם מתוך אהבת הבורא יתברך ויראת רוממותו, אבל בו זמנית גם מתוך פחד העונש, **ואילו** בהר **עיבל** - הקללה, שם כביכול קיבלו את התורה וכתבו את התורה **בדרגה הנמוכה ביותר**, שהיא מתוך פחד העונש, **ופחד הגלות** שיהיו מפוזרים בין 70 לשון, ולכן שם **כתבו שוב את התורה ב70 לשון כהכנה לגלות בכל העולם**.

ללמדנו, שבכל אופן חייבים לעבוד את בורא עולם, בדרך המושלמת כאמור, אבל גם במצב ובדרך של גלות וקללה - גם כן חייבים לעבוד את בורא עולם.

בהתלהבות אפילו שיש לנו עוני ולחץ כספי וצרות מאויביו. **אנחנו** נעבוד את בורא עולם מתוך שמחה והתלהבות שבחר בנו מכל העמים הרעים והרשעים ושנחנו בצד הטוב ולא של הרשעים.

וראיתי דבר נפלא בשפת אמת שכתב שבגלל שלא עבדנו את ה' מתוך שמחה ומטוב לבב מרוב כל, על כן אנחנו בגלות עד היום. אבל אנחנו נתקן זאת, ונעבוד את בורא עולם בשמחה אפילו מחוסר כל, נעבוד את בורא עולם

וראינו את השפעת דבריו הקדושים, וכפי שקראתי בספר "אלה שלא נכנעו", שחסידי צעירי החסידים בתקופת השואה הקפידו על התורה והמצוות והחסידיות בהתלהבות כמו בשטיבל בגור, ובזו לנאצים הארורים ואף אחד לא יכל לכבות מהם את האש והשלהבת שקיבלו מדברי השפת אמת, ובאש יוקדת זו מסרו נפשם בשמחה על קידוש השם, הלוואי ונזכה ללהט עוצמתי כזה בלי הייסורים והניסיונות שעברו, כי בלהט כזה אפשר לשטוף את כל העולם לתשובה ומעשים טובים מתוך אהבת השם אמן ואמן.

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום

כהן עם הארץ בפשטות לא יצא חי מבית קודש הקדשים לא בשנה שעברה וגם לא יצא בעתיד, ואם כן הוא לא נכנס ויצא מקודש הקדשים והתפלל, וגם לא יזכה להתפלל את התפילה הקצרה, אז על מה יש להודות?? איזה הכרת הטוב יש כאן?? **אלא** התורה הקדושה מחנכת ומלמדת אותנו שהכרת הטוב זה אפילו על רצון טוב!! שעצם הדבר שהכהן הגדול לקח על עצמו את התפקיד להתפלל על הפרנסה של עם ישראל, אפילו שלא הספיק או לא יזכה לכך, בכל זאת עליך להכיר טובה!!

בתרגום יונתן, כתוב שתבוא אל הכהן גדול, ומקשים מהיכן לקח התרגום יונתן שמצוות ביכורים עניינו בכהן גדול?? **וגם** בהלכה לא מצאנו עניין זה, ובעצם מה אכן עניין כהן גדול לגבי ביכורים?? **וידידי** הרה"ג שמעון מוזס שליט"א שהעירני בעניין תירץ נפלא, שהרי כתוב ברש"י "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה", ומה המשמעות להגיד שאתה לא כפוי טובה עוד לפני ההגדה?? למה אי אפשר לשלב זאת ברצף הדיבור כשאומר ארמי אובד אבי??

ואל תחמוק מהכרת הטוב בטענה, שהכהן חיפש שררה וכבוד ובכלל לא חשב על התפילה הקצרה ועל פרנסת ישראל, **דע** לך שזו עצת היצר שנהיה ונתנהג כאנשים רעי לב וצרי עין חלילה, אלא אדרבה, גם לכהן כזה נגיד תודה ולא נהיה כפויי טובה!!!

והוסיף שנראה לתרץ שכאן הוא נותן הודאה מיוחדת לכהן גדול על אשר הכהן הגדול ביציאתו ביום הכיפורים כשהתפלל תפילה קצרה, התפלל שתהיה שנה מבורכת לחקלאות, וזה ההכרת הטוב לכהן הגדול ולהגיד לו בעת הבאת הביכורים שהוא לא כפוי טובה, עוד לפני שמודה לבורא עולם, כי זה רצון בורא עולם, שנכיר טובה לכהן גדול לפני ההגדה של ארמי אובד אבי.

וזוה כדברי החפץ חיים, שכתב שיש אנשים שמדברים לשון הרע על רב דרשן, שהוא מחפש כבוד או שכר על הדרשה ובלי הנאות אלו הוא לא היה דורש בצבור, ולכן זה לא לשם שמים ולא מגיע לו כבוד ולא תודה ולכן הם מתירים לזלזל בו!!

והנה בפסוק זה כתוב "אל הכהן אשר יהיה בימים ההם", וכפי שכתב רש"י "אין לך אלא כהן שבימך כמו שהוא", וכפי שהרחיב הספורנו "אף על פי שלא יהיה גדול בחכמה לא תחדל מלדבר עמו בכבוד". **וכפי** שהרחבנו קודם, **שלמרות** שיש כלל שממזר תלמיד חכם עדיף מכהן גדול עם הארץ, בכל זאת כאן לעניין ביכורים הוא עדיף ממך וכאן עליך להתבטל ולבוא אליו בכבוד ומתוך הכנעה.

וטוען החפץ חיים שזה שקר מוחלט ואסור לדבר על אותו דרשן חלילה, כי **בשעה שהוא דורש הוא עושה מלאכת שמים ולשם שמים**, למרות כל מה שנכתב קודם וגם אם זו האמת, ולכן חייבים לכבדו ולהקשיב ולהעריך את דרשתו בעין טובה ומתוך הכרת הטוב, ולא מתוך שנאת הבריות או גאווה המולבשת בלבושי מלחמות וקנאה לשם שמים כביכול.

ואם כן שאלתיו, כהן גדול כזה שהוא עם הארץ ולא ראוי לתפקיד, שהרי לכתחילה נפסק שכהן גדול צריך שיהיה גדול מכל אחיו הכהנים בנוי, בכח, בעושר ובחכמה, לכן

וזוה ממש מדהים, איך שהתורה מחייבת הכרת הטוב לאדם הפועל מתוך נגיעות עצמו, ואפילו שעדיין לא פעל עבורי, אלא עצם הדבר שרק חשב לפעול עבורי בהמשך, ולמרות רוב הסיכויים שלא יצליח להיטיב לי, בכל זאת התורה דורשת לא רק להכיר לו טובה על כך, אלא אפילו להקדים את התודה עבורו עוד לפני התודה לבורא עולם!!!! **מבהיל על הרעיון עד כמה עלינו להכיר טובה!!! ובוודאי לא לזלזל בכבוד בן אדם חס ושלום!!!! פשוט מדהים!!!!**

את ה' האמרת היום ללכת בדרכיו וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה ולשמר כל מצותיו

"סגולה" ו"אוצר" ה' כאשר אנו שומעים בקולו ושומרים מצוותיו כי יש בנו יראת שמים, שזה אוצרו של ה'.

הגמרא ברכות לג' אומרת שאין לה' בגנזיו אלא אוצר של יראת שמים בלבד, ומבאר הגאון מווילנא שמלך שומר בכספתו הגנוזה את חפציו היקרי הערך, והיות והכל בידי שמים חוץ מיראת שמים לכן יראת שמים יקר ערך כביכול כלפי ה', ולכן רק זה נמצא באוצר ה'. **וע"פ** זה מבאר "השואל ומשיב" פסוק זה שבפרשתנו, שאנחנו

ויתכן, שכל יראת שמים שיש אצל יהודי זה עובר לגנזי המלך - מלכו של עולם, והמשמעות היא שה' שומר אותנו כשיש בנו יראת שמים בבית גנזיו, כי יראת השמים זה חלק מאתנו.

וטהר לבנו - כי תבוא

אצל המלאכים יש מושג של "יכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים זה מזה".

אלא גם אצלנו בני האדם קיים מושג זה, כי כל מי שנמצא באוצר של בורא עולם – באוצר של יראת שמים הוא מתחבר יחד עם היראת שמים של הצדיקים, וזה מקדם אותו ביראת שמים ובקדושה, שמקבל התעוררות מיוחדת מכוחם, וממילא שייך שנקדש את הקב"ה כשם שמקדישים אותו המלאכים.

עם סגולה – המשך

שוב בזלזול הוא פשוט התחצף ודחף את השוטר וליתר ביטחון גם סטר לשוטר, מיד עצרו אותו והניחו אותו במעצר עד למחרת שיעמוד בפני שופט, והוא בשמחה הסכים כי כך הוא מוגן בלילה בחצות מפני האיום, כי הוא בכספת בתחנת המשטרה.

אבל לא נשכח, שתפוח אחד רקוב מרקיב את כל התפוחים, לכן עלינו לשמר את עצמנו ביראת שמים ונהיה בבחינת מוסיף והולך, כי זה עלול להחליש את השאר, וגם רק כך אפשר להחזיק מעמד, כי בלי התחדשות יש רפיון וירידה. **וזה** לא אומר שאם אנחנו בבית גנזיו של בורא עולם כבר תמה עבודת ה' שלנו, אלא עלינו להמשיך להתאמץ, אבל יש לנו תוספת כוח כאמור ויותר סייעתא דשמיא להתעלות.

וישם בלבנו אהבתו ויראתו – המשך

עוד אפשר לתרץ, שאכן יראת שמים של פחד מעונש זה לא בידי שמים אלא בידי האדם, אבל בידי שמים זה יראת הרוממות שהיא מעל אהבת ה' יתברך, ולכן מבקשים "אהבתו ויראתו" שזו היראה הנעלית "יראת הרוממות". **וזה** כמו ששמעו קול ה' במתן תורה, שהכניס בעם ישראל יראת ה', וזה כן היה בידי שמים, כי זה יראת הרוממות מעוצמתו יתברך, ולא מיראת העונש שאינו בידי שמים. **וראייתי** מפרשים שהכל **בידי שמים חוץ מיראת שמים**, זה **עד שמבקשים** !!! אבל מי שמבקש יראת שמים ומתפלל ליראת שמים זה כן בידי שמים לתת לו - מהאוצרות.

והשיבך ה' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה

להחזירך למצרים בפלא טכנולוגי, ואתה לא תתפעל מהטכנולוגיה אלא תבכה מרה, כי תיזכר באיזה דרך ניסית הלכת בדרך זו בעבר, שאכן "לא תוסיף לראותה", כי את קרקעית הים לא תראה כמו שראית בעת קריעת ים סוף, אלא אתה תהיה מעל גלי הים, אבל מושפל מאוד מאוד !!! **וזה** ההיפך המוחלט מהליכתם בקרקעית הים אבל ביד רמה ובפיהם שירות ותשבחות, ואכן ראינו איך הנאצים הארורים השתמשו בפלאי הטכנולוגיה החדשניים ביותר בכדי להשמיד אותנו רח"ל, ועם ישראל בכה מרורות !!!

ולכן שוב נשוב אליך בורא עולם, והראנו נפלאות ולא טכנולוגיה, כי לצערנו הטכנולוגיה הובילה אותנו לדרך אשר אתה אוסר עלינו ללכת, אוי כמה נפלו וחזרו למצרים לערות הארץ למ"ט שערי טומאה בגלל הטכנולוגיה, אז אנא בורא עולם, אל תיתן לנו להיטמאות בפלאי הטכנולוגיה, אלא רק להתקרב אליך למרות כל פיתויי הטכנולוגיה אמן ואמן.

והתמכרתם שם לאויבך לעבדים ושפחות ואין קונה - סיום הקללות

ונראה, שיש כאן נחמה עצומה בכך שאף אחד לא ירצה לקנות אותם לעבדים ושפחות, כי האדם ירגיש כ"כ מושפל וכל כך דחוי וסמרטוט שאפילו בתור עבד אף אחד לא רוצה אותו ואף אחד לא סובל אותו כי הוא מאוס ומגעיל, ובשפל המדרגה כשהוא בתחנית שבתחנית הוא יתעורר ויזכור שיש אחד שלמרות הכל לא נגעל ממנו ולא מואס בו.

ומה הרווח שלנו שאנחנו כביכול בבית גנזיו?? התשובה לכך, א. שאנחנו בחברה טובה יחד עם עוד יראת שמים של יהודים מכל העולם השמורים יחד בבית גנזיו של ה', וכשיש ציבור של יראת שמים זה עצמו נותן כוח להוסיף יראת שמים, אפילו בלי שנדע מאיפה בא לנו הכוח הזה, כי אנחנו כנמצאים בקבוצה קדושה שבו נמצאים גדולי וצדיקי הדור.

ובשבת שופטים בתפילת שחרית בברכת יוצר אור המתאר את שירת המלאכים, התבוננתי שלפי זה לא רק

כשאנחנו עם יראת שמים שעל כן אנו כביכול בבית גנזיו של בורא עולם, אנחנו גם מוגנים ושמורים יותר מפגעים ומזיקים בכל התחומים בין ברוחניות ובין בגשמיות.

ואמשיל זאת לאדם שקיבל מכתב אזהרה שבחצות ליל ראשון הוא ירצח, ואדם זה תחילה חשב שזה רק בדיחה עלובה, אבל התברר לו שעוד אנשים קיבלו מכתב כזה ואכן הם נרצחו בדיוק בזמן שהוזהרו על כך במכתב. **אדם** זה נכנס ללחץ מה עליו לעשות ולהגן על עצמו, וכשפנה למשטרה אמרו לו שהם לא יכולים להתייחס לאיום זה, ולא רצו להקשיב לבירורים שעשה אלא גירשו אותו מחוסר עניין לציבור. **ובראותו** שאין ברירה כי עוד כמה שעות מגיע זמן האיום ואין לו מענה מהמשטרה, עשה מעשה מטורף, הוא חזר לתחנת המשטרה וכשגירשו אותו

ולפי זה מובן מדוע אנחנו מתפללים "וישם בלבנו אהבתו ויראתו" הרי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, אז מה מקום יש לתפילה ליראת שמים???

ולפי הנ"ל זה מתורץ, שברגע שאנחנו כבר עם יראת שמים ואנחנו באוצרו של בורא עולם, בקבוצת יראי השמים, אנחנו מבקשים מהבורא יתברך יותר סייעתא דשמיא שאכן תשמר בנו היראת שמים, וגם שהשפעת הקבוצה של כל יראי השמים הנמצאים באוצר בבית גנזיו תשפיע עלינו עוד יותר להתעלות עוד ועוד ביראת שמים.

מה פשר הדבר שבורא עולם יחזיר אותנו למצרים ב"אניות"? **עוד** ראיתי מקשים שאיך הקב"ה יחטיא אותנו להחזיר אותנו למצרים, בדרך שאסור לנו ללכת???

וראייתי מתרצים שאסור לחזור בדרך כפי שיצאו ממצרים, אבל באניה שזה דרך חדשה לגמרי אין איסור, אבל עדיין קשה שאם כן מה כוונת התורה כאן "אשר אמרתי לך לא תוסיף עוד לראותה"?? **ואולי** אנייה זה היה פלא טכנולוגי בזמנו, ואומר בורא עולם: ישתמשו

וטהר לבנו - כי תבוא

אז! הוא בבכיות ובתחנונים יחזור לאבא, אבא איך עזבתי אותך!!!! ועכשיו אני לבד לבד למטה למטה!!! אני כמו אבך ואני דחוי ומגעיל, אבל רק אתה אבא היחיד שאוהב אותי למרות הכל ומקבל אותי חזרה, וזה העידוד הגדול ביותר שנתעורר בעצמנו לשוב בתשובה שלימה, וזה סיום מושלם לקללות שנחזור בתשובה מעצמנו מתוך אהבת הבורא יתברך אלינו ואנחנו אליו, כי אין לנו עוד אהבה מלבדו.

זוהי כמו שכתוב בגמרא סנהדרין כ"ט שמאיימים על העדים שלא יעידו שקר, והגמרא מפרטת דברים קשים ומפחידים, והקלף האחרון החזק מכולם הוא שגם אצל מי ששכר אותך להעיד שקר אתה בזוי ודחוי גם בעיניו, וזה ממש מרתיע ומפחיד את האדם גם השפל, כי להיות דחוי לגמרי גם בשפל המדרגה לגמרי זה כבר יותר מידי גם לאדם רשע.

ובעצם זה היסוד שלכן בצרעת כשכולו הפך לנגע הוא טהור, כי אז הוא מזדעזע מעצמו שאין בו אפילו נקודה בריאה אחת אלא כולו חולה לגמרי!!! וכפי שהרחבתי בפרשת תזריע, וכמו כן ביארנו כך בפרשת מסעי את העניין של חייב גלות שתלוי במות הכהן הגדול אפילו כהן חדש שהתמנה לאחר הרצח, כי עליו היה להתפלל שכל הדיינים יפסקו לחובתו של ההורג, וכך היה מזדעזע שאפילו דיין אחד לא ראה עליו נקודת זכות, וממילא הוא יזדעזע מעצמו ויחזור בתשובה מאליו.

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת

והנה רש"י מהגמרא במועד קטן כ"ח כתב שנשמכה פטירת מרים לפרשת פרה אדומה, ללמדנו "שמיתת צדיקים מכפרת", וכתוב "מפני הרעה נאסף הצדיק", וקשה מיתת צדיקים כחורבן בית המקדש, ולכן זה נחשב לחולי ולמכה, ומצד שני זה גם מכפר על הדור, לכן כתוב "יעלם" לשון עליה, שכשיש כפרה יש עליה ברוחניות.

ולכן ממרים שנפטרה בלי שכתוב במפורש את סיבת פטירתה, וממנה למדנו "לפטירת צדיקים ברמז", זוהי המכה שלא כתובה בספר התורה הזאת, וזוהי מכה קשה כי לא יהיה מי שינחמנו ויעודדנו בימי הצער הקשים.

אבל נחמה גם יש בה, כי פטירת צדיקים מכפרת, ואולי זה יפחית את מנת סבל הגלות, וגם יגרום לחזרה בתשובה כי אין על מי לסמוך, כי אין צדיק בארץ, ורק עלינו עצמנו החובה להתעורר ולתקן מעשינו ולחזור לאבינו שבשמים!!!!

*והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה

העיקר שהצדיקים יסבלו ויצטערו, כי יש להם תיעוב נוראי לצדיקים!!! וכפי שתיאר זאת רבי עקיבא שקודם שהתחזק ולמד תורה הוא היה שונא תלמידי חכמים בשנאה איומה עד כי אמר "מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור".

ושנאה זו היא שנאה של עמי הארץ לתלמידי חכמים, למרות שיכול להיות שהעם הארץ יהיה עם מידות טובות, שהרי יש אומרים שמעשה המפורסם על הפועל שלא קיבל משכורות ולימד זכות על מעבידו, היה זה רבי עקיבא כשהיה עם הארץ, ובכל זאת הייתה לו שנאה מחרידה ואיומה לתלמידי חכמים!!!

ועל תיעוב זה שמתעבים את התלמידי חכמים ולומדי התורה, יש את העונש של ההשפלה שהגויים מתעבים אותנו עד כדי כך שאף אחד לא רוצה לקנות עבד יהודי, וזו קללה מחרידה כי מחיר עבד יהודי יהיה זול מאוד כי אין לו ביקוש, ואם בסופו של דבר יבוא אחד ויקנה יהודי יהיה זה גוי עני ואביון שלהיות אצל גוי כזה עבד זה השפלות שבשפלות – הדיוטה התחתונה ממש!!!

ללמדנו, שחובה עלינו בכל מצב להעריך ולכבד תלמידי חכמים ולומדי תורה, וגם בקרב בני השיבות ולומדי התורה חובה עלינו להעריך ולכבד את אלו שמשקיעים יותר מאתנו ברוחניות, עד כדי שחזותם מוכחת עליהם שהם אנשים רוחניים יותר מאנו, וחס ושלום ואוי לנו אם נזלזל בהם ונבזם אפילו בלבנו פנימה, וכ"ש שלא נכנס במילות גנאי כחניוק וצ'ולניק וכדומה שזה ממש מילות תיעוב, ואוי לנו מעוון תיעוב אנשי קודש מחפשי השלימות המשקיעים ברוחניות יותר מאתנו, אלא נכבדם באמת ונשתוקק להגיע לדרגתם שהרוחניות בחיינו יהיה העיקר ולא הטפל!!

מכה שלא כתובה בספר התורה

עליהם כפי שכתב רש"י על איוב שהגן על הכנענים יושבי הארץ כעץ, וזה מרומז בדברי משה רבינו למרגלים "היש בה עץ אם אין" בפרשת שלח?? ואם כן שייך שבורא עולם יעניש את הגויים בהריגת צדיקיהם?? ובכלל הרי חייב שכל הקללות יתקיימו בגויים, ולפי הסבר זה יחסר לגויים עונש?? (ועי' לקמן מה שאכתוב על קללת "בתך נתונים לעם אחרי").

כתוב במדרש שהכוונה למיתת צדיקים, ופלא שרבים מהמפרשים עמדו עליו, איך נלמד מפסוק זה שהכוונה למיתת צדיקים?? וכי איך מרומז דבר זה מהפסוק??

וב"ה התחדש תשובה נפלאה, שהנה בפטירת מרים הנביאה במדבר כ' א' לא כתוב סיבת פטירתה ואי כניסתה לארץ ישראל, ואילו על פטירת משה ואהרן כתוב במפורש בפסוק סיבת פטירתם, שהיה בגין חטא מי מריבה, והנה מרים שנפטרה עוד קודם חטא מי מריבה בוודאי אין לה חלק בחטא זה של מי מריבה ולמה נגזר עליה מוות??!! ובפרשת חוקת כתבתי תשובה על זה באריכות.

אבל נחמה גם יש בה, כי פטירת צדיקים מכפרת, ואולי זה יפחית את מנת סבל הגלות, וגם יגרום לחזרה בתשובה כי אין על מי לסמוך, כי אין צדיק בארץ, ורק עלינו עצמנו החובה להתעורר ולתקן מעשינו ולחזור לאבינו שבשמים!!!!

הכתב סופר מסביר שלמרות שכל אויב שמח מאוד לראות את שונאו מושפל ואין השפלה יותר מעבדות, בכל זאת שונאי ישראל לא ירצו את היהודים כעבדים, וכל כך למה?? מסביר הכתב סופר על פי מה שכתב הרמב"ם באגרת תימן שהשנאה שהגויים שונאים אותנו היא שנאה פנימית היוקדת בהם בלי לדעת את סיבתה, אבל הסיבה האמתית היא כי רק לנו יש את התורה הקדושה – תורת אמת. **ושנאה** פנימית עצומה זו גוברת על רצון האויב לראות בהשפלת שונאו, כי השנאה הפנימית מביאה לידי גועל, שהם נגעלים מלראות יהודי!!!

ונראה להוסיף שיש כאן גם בחינת מידה כנגד מידה, כי יש חוטאים בעם ישראל שבמקום לאהוב את הצדיקים והקדושים ולהעריצם על מאמצם להגנת הדור וגבורתם לנצח את יצרם הרע, ולכבדם כראוי, הם נוהגים להיפך!! הם מתעבים את הצדיקים בשנאה תהומית ומחפשים כל דרך להזיק לצדיקים וללומדי התורה עד כדי אובדן השפיות ועד כדי הטבעת האונייה יחד עם כל נוסעיו,

דרשו חז"ל במדרש שהכוונה למיתת צדיקים, ובספר בנין אריאל כתוב הסבר נפלא מדוע מיתת צדיקים לא נכתבה בקללות במפורש, כי כתוב דברים כ' ז' שהקב"ה יהפוך את הקללות וייתנם על ראש שונאינו, והיות ולא שייך בהם מיתת צדיקים לכן קללה זו לא נכתבה במפורש אלא ברמז. **וקצת** קשה על הסבר זה שהרי היה צדיק לגוי שהגן

וְטָהַר לְבָנוּ - כִּי תָבוֹא

שהרומאים הרשעים שהחריבו את בית מקדשנו והרגו בנו והגלו אותנו כדברי הקללות, הם גם הרגו את עשרת הרוגי מלכות - תנאים קדושים וטהורים מאורי הדור!! דווקא קצת לאחר תקופה זו למרות שפלות ישראל בגלות הקשה, הרומאים זנחו את עבודת אלילים שבה היו דבוקים אלפי שנה וקבלו על עצמם את הדת הנוצרית כי רצו להאמין בדת אמיתית!!

ועונשם היה שהם במקום לדבוק בתורת אמת, הם נענשו והתפתו להאמין בנצרות שלטענתם הכוזבת היא המשך לתנ"ך עפ"ל, וזה מכה שלא כתובה בספר התורה הזאת, והם מדמיינים שהם חיים באור, אבל האמת שהחושך עליהם בחייהם ובמותם!!

וגם הערבים בני ישמעאל שהציקו לנו, למרות שלא היו שותפים להחרבת בית מקדשנו, בכל זאת בגלל רשעותם הקב"ה הענישם שלמרות שהם אכן מאמינים בקל אחד ומתפללים אל בורא עולם כעדות הרמב"ם בכל זאת היות והם מתפללים לכיוון מכה שהיא עבודה זרה שלא התבטלה על כן תפילותיהם לא מתקבלות, **וכפי שהארכתי בעניין בפרשת חוקת**.

ואדם שתפילותיו לא מתקבלות לעולם חיינו חיי חושך בלי ספק!! וגם זה נכלל מכה שלא כתובה בספר התורה הזאת

ואנחנו שיש לנו תורת אמת וזוכים להתפלל להקב"ה השומע כל תפילתנו, נתחזק מאוד באמונה ובהתמדת התורה הקדושה שרק אנחנו זכינו בכל אלו, ונזכה להאיר לנו את חשכת הגלות, ובקרוב ממש נזכה לביאת משיח צדקנו ובנין בית המקדש.

* הברית אשר צוה ה' את משה לכרות את בני ישראל מלבד הברית אשר כרת בחורב

הודו לה' זכיתי שחלק גדול ממאמר זה הראיתי למרן שר התורה רבי חיים קנייבסקי שליט"א ואמר פעמים שזה נכון.

אבל קשה שמרש"י משמע שהברית היא הקללות, והברית שהיה בחורב אין הכוונה לחצי הדם אלא לקללות שבפרשת בחוקת?? ומשמע מרש"י שלא היה כאן שוב פעולת חציית דם העולה כפי שפירש הרמב"ן, וא"כ קשה על רש"י שמבאר כאן "לעוברך בברית" דרך העברה כדרך כורתי בריתות מחיצה מכאן ומכאן, ולכאורה לא היה כאן פעולה של חלוקה כלל לא בבהמות ולא בדם הבהמות?? **והנה** כתוב ברש"י כאן בתחילת דבריו "לעברך" - להיות עובר בברית, ולא יתכן לפרשו כמו להעבירך אלא כמו לעשותכם אותם: ומבאר השפתי חכמים שכוונת רש"י שאתה בעצמך תהא עובר ולא על ידי אחרים.

ושוב משמע מפורש מרש"י כאן שיש כאן עניין של לעבור ממש עד כדי כך שמדייקים שלא יעבירו אתכם, ואם כן איפה היה כאן ברית של העברה מוחשית כביכול, ואם כרמב"ן שהיה שוב כפי הברית שהיה במתן תורה עם חצי הדם, הרי הוכחנו שרש"י לא פירש כן, אלא כברית הקללות שהיה בפרשת בחוקת?? **ועוד** קשה מה טעם הוצרכו לעוד ברית ולא הספיק הברית שעשו בעת מתן תורה?? **ובעצם** קשה שמפורש בפסוק שיש 2 עניינים יש ברית ויש קללות ככתוב "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך פָּרַת עִמָּךָ הַיּוֹם": וכדברי רבי יוסף בכור שור: בברית ה' אלקיך ובאלתו - שתקבל עליך הברית והאלה.

והחזקוני כותב כאן כמו ששנו רבותינו במסכת סוטה כל המצות האמורות בתורה נאמרו ונשנו ונשתלשו ובכל פעם שנאמרו נתנו כולם בברוך ובאור ולא הוזכר שנשנו ונשתלשו בברית?? **ואולי** אפשר לבאר שעצם חלוקת העם חצים בהר גריזים וחצים בהר עיבל כאשר הלוויים בין שני ההרים זה כמו העברה בברית בין 2 חצאי בהמות, ועם ישראל נצטוו בפרשת ראה על ידי משה לתת את הברכות והקללות בכניסתם לארץ ישראל על הר גריזים והר עיבל כמתואר קודם, וממילא הסכמתם וקבלתם לנצע את

ואם תשאל הרי באוניות למצרים ליהודים כי ה' הבטיח להם שהם לא יחזרו למקום בו סבלו אבותם ולא יוסיפו לראות את מצרים עוד זה עונש ואילו לגויים לכאורה זה לא שייך? אבל פשוט נראה לתרץ שהקב"ה יקח את הגויים חזרה למקום אותו הם שונאים למקום ממנו הם ברחו.

לבן נראה לפרש שהרי מיתת צדיקים גורמת לשכחת התורה, וזה לא כתוב במפורש בתורה כי יש הבטחה שלא תישכח התורה לעולם, ולכן כל צמצום בלימוד התורה וכל דרגה של שכחת התורה קשה לבורא עולם לכתוב זאת במפורש בתורה הקדושה, ואולי עצם הדבר שלא נכתב מפורש זה מצמצם את הנפילה ואת גודל ההיקף של שכחת התורה, עכ"פ חיים בלי גדולי ישראל זה לחיות בחושך כאילו נחשבים יהודים אבל מנותקים מהאמת!!

ועל זה יבוא העונש לגויים שגם הם יחיו בעולם עם מחשבה שהם מאמינים בתורה הנכונה, אבל הם יטעו ויאמינו בתורה שקרית שלא כתובה בספר התורה הזאת!! אבל מתי יתקיים קללה זו בגויים?? אם תאמר לעתיד לבוא הרי לעתיד ידע כל פעול כי אתה פעלתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה!!!

אלא ראו נא פלא עצום דווקא בזמן החורבן הבית השני בתחילת הגלות הארוכה שבמהרה ניגאל ממנה, לאחר

כתב רש"י "לכרות את בני ישראל" - שיקבלו עליהם את התורה באלה ובשבועה, מלבד הברית - קללות שבתורת כהנים (פרשת בחוקת) שנאמרו בסיני: **וקצת** פלא שההתייחסות לברית היא לקללות שפרשת כי תבוא וגם לקללות של פרשת בחוקת ולא כפשוטו לברית שעשה משה בעת נתינת התורה, ככתוב **שמות כד'** "וַיִּקַּח מֹשֶׁה חֶצִי הַדָּם וַיִּשֹׁם בְּאַגְנֹת וַחֶצִי הַדָּם זָרַק עַל הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּקַּח סִפָּר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דָּבַר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דָם הַבְּרִית אֲשֶׁר פָּרַת ה' עִמָּכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:"

והנה שם כתב רש"י אגנות - שתי אגנות אחד לחצי דם עולה וא' לחצי דם שלמים להזות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה **והזאת דמים** שאין הזאה בלא טבילה:

ורש"י דברים כט' יא' בתחילת פרשת נצבים על הפסוק "לעברך בברית ה' אלקיך ובאלתו אשר ה' אלקיך פָּרַת עִמָּךָ הַיּוֹם: כתב "לעברך בברית" - דרך העברה כך היו כורתי בריתות עושין מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בנתיים כמו שנאמר "העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתריי": וצריך עיון איפה היה כאן בסוף 40 שנה ברית שעברו כדרך כורתי ברית??

והנה כתב הרמב"ן בפרשת נצבים - יתכן שכרת עמם עוד ברית כברית הראשונה אשר כרת אתם בהר סיני (שמות כד ה-ה), שהקריב עליהם עולה ולקח חצי הדם לזרוק על המזבח וחצי הדם זרק על העם, אבל לא הוצרך להזכיר זה, ואולי לאור דבריו, החלוקה של הדם לשניים זה דומה לחציית בהמה לשנים שיש שני חלקים. ולפי זה אולי הכוונה בפסוק [לעיל כה סט] "אלה דברי הברית אשר צוה ה' לכרות את בני ישראל בארץ מואב, מלבד הברית אשר כרת עמם בחורב", לומר שהיה עוד הקרבת עולה וחציית הדם כפי שהיה במתן תורה.

וטהר לבנו - כי תבוא

טלה חלב אחד". [ויקח צמד בקר] וינתחחו - לאמר - אשר איננו יוצא אחרי שאול ואחר שמואל כה יעשה לבקרו".

ולכן הברכות והקללות הן בפרשת כי תבוא והן בפרשת בחוקתי **נחשבים ברית** או "דברי הברית", כי הם **תוכן 2 צדדי ההסכם לטוב ולרע**, אומנם **טכס** ופעולת הברית היה **בקבלת התורה בדם העולה** כמתואר, וכן מה שיעשו בני ישראל **בהר גריזים והר עיבל**.

ואכן גם **בעת מתן תורה** כאמור היה טכס של ברית על ידי חצי הדם, אבל **תוכן ההסכם** – הברית היה 2 צדדים לטוב ולרע, צד הטוב שאמר להם "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", וצד הרע שכתוב "תחת ההר" – **שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית** ואמר להם אם מקבלים עליכם את התורה מוטב ואם לא פה תהיה קבורתכם,

ויתכן עוד שהקללות שבפרשת בחוקתי ובפרשת כי תבוא הם כביכול גם המשך של הכפה עליהם הר כגיגית.

ברית יצחק וברית יעקב – המשך מברית אברהם בברית בין הבתרים

ואם כן **אצל יעקב** שלפי דברי התרגומים הנ"ל **שבבית אל ה' כרת ברית עם יעקב**, ולכאורה לא מצאנו שם ברית, ומה שכתוב שם "וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש: (כא) **ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלקים**: (כב) והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר נתן לי **עשר אעשרנו לך**" זה היה רק נדר **ולא ברית**, ועיי' שם במפרשים במהות נדר יעקב ותנאיו.

אלא גם כאן נסביר כדברי הרמב"ן לומר שבו יתקיים הברית **ובזרעו** ולא בעשו, וכפי שכתב רש"י שכשאמר הקב"ה ליעקב "כי לא **אעזבך עד אשר עשיתי את אשר דברתי לך**", פירש רש"י "דברתי לך" – לצרכך, ועליך מה שהבטחתי לאברהם על זרעו, לך הבטחתי ולא לעשו, שלא אמרתי לו כי יצחק יקרא לך זרע אלא כי ביצחק ולא כל יצחק, שהרי עם יעקב לא דיבר קודם לכן, ואם כן הברית שעשה הקב"ה עם אברהם **נמשך וחל על יעקב**, רק בבית אל הודיעו לו הקב"ה על כך **ונשבע לו**.

ולאיתי בחזקוני בפרשת בחוקתי שכתב מדוע הזכיר בריתי יעקב תחילה ורק לאחר מכן בריתי יצחק ובריתי אברהם, ותיירץ א. כי כל בניו היו צדיקים, ב. כי כל שנותיו היו בברית. ולכאורה קשה שהרי בתרגום מצאנו שבבית אל כרת ה' עמו ברית, ואין כאן כל שנותיו בברית?? **אלא** מכאן מוכח כפי שכתבתי בשם הרמב"ן שהברית הייתה רק **אצל אברהם אבינו**, ואכן רק **אצל יעקב היא התקיימה בכל שנותיו כי כל זרעו היו צדיקים**, ואילו אצל יצחק התקיים הברית רק לאחר שנולד לו יעקב, כי על עשיו לא חל הברית, וכן אצל אברהם לא היו כל שנותיו בברית רק מזמן ברית בין הבתרים שהיה בגיל 75 לערך עיי' מה שכתבתי בעניין זה בפרשת לך לך.

וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת באר היטב

ואכן דרשתי שם ושאלתי אותם, שכתוב בתורה בפרשתנו שמשח רבינו כתב את התורה באר היטב, ורש"י מפרש שתרגם להם את התורה ב 70 לשון, ולכאורה קשה מה הקשר בין תרגום לבאר היטב??

ועניתי להם, שאכן ישנם משפטים ומושגים שנשמעים טוב יותר באידיש או בשפה אחרת ולא חסר דוגמאות, וראינו גם שבכל מדינה יש דרך לימוד וחשיבה לימודית שונה, כי עי' פנים לתורה, ויתכן הכל קשור 70 עמים ו 70

פעולת וטכס הברית נחשבת להם כבר מעכשיו **שעברו מעצמם בברית** עוד קודם כניסתם לארץ ישראל, ובפרט שכבר עשו בהר סיני בעת מתן תורה טכס ברית על ידי דם הקרבנות כנזכר קודם.

ונראה עוד שיש שני חלקים בברית א. **הטכס** והפעולה שמבטאת את הברית, כעין וכמו קניין שעושים פעולה שהיא **ביטוי לגמירות דעת** לקנות ולהעביר בעלות על חפץ או נכס כפי המסוכס ופרטי המכירה והקניין, ועושים זאת בצורה של הגבהה או משיכה או מסירה של החפץ וכדומה, ב. ויש את **תוכן הברית** שהוא **תוכן ההסכם**, ובדרך כלל הביטוי הוא שיש 2 צדדים כמו 2 חצאי בהמה, שכביכול בהסכם יש 2 צדדים לטוב ולרע, וכמו כן בתוכן ההסכם יש **חיובי ושילי/טוב ורע**.

וכפי שכתב רבי יוסף בכור שור "לעברך בברית" **כריתות ברית**, על שם שכורתים עגל לשנים, והוא "סימן כי כאשר יעבור על הברית ככה יכרת", כמו "ויקח שמואל

ומצאנו שחל ברית על פי העבר למרות שכרגע אין ברית, כי הנה כתוב בויקרא כו' מנ' בסוף הברכות והקללות שבפרשת בחוקתי "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור" וצריך לברר איפה היה ברית עם האבות??

והנה אברהם היה לו ברית עם ה' בברית בין הבתרים, ושם היה טכס ופעולה של שני חצאי בהמה וכמו כן היה שם תוכן טוב ורע, שמצד אחד עם ישראל יהיה בגלות אבל מצד שני בסופו של דבר עם ישראל יצא מהגלות ויזכו לארץ ישראל, אבל היכן מצאנו ברית אצל יצחק ואצל יעקב??

והתרגום יונתן ותרגום ירושלמי מסבירים שהברית עם יצחק היה בהר המוריה דהיינו בעת עקידת יצחק, ואילו הברית עם יעקב היה בבית אל.

ולכאורה בעקידת יצחק הקב"ה דיבר רק עם אברהם, ואיך נחשב זאת כברית עם יצחק?? אלא **התשובה** היא כביאור הרמב"ן שכשאמר הקב"ה ליצחק "והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך" בראשית כו' ג' כאן המשיך הקב"ה את השבועה שנשבע לאברהם אבינו בהר המוריה "כי ברך אברכך וארבה ארבה את זרעך".

ומוסיף הרמב"ן שהברית הייתה רק אצל אברהם בברית בין הבתרים, רק על ידי השבועה שהקב"ה נשבע ליצחק וליעקב - שנשבע לכל אחד מהאבות בנפרד, בכך הראה את חיבתו להם ואת זכותם הגדולה, שבעיקרון גם היה כורת לכל אחד מהאבות ברית בנפרד כי זכות כל אחד מהם רב אפילו בנפרד, ולכן נחשב כאילו עשה עם כל אחד מהאבות בנפרד ברית - וכולם בעלי ברית לאלקים, אבל באמת התקיים בהם הברית שכרת הקב"ה עם אברהם אבינו.

אחי היקר הרה"ג פסח ריינר שליט"א הזכירני מה שדרשתי לפני 22 שנה בבית כנסת של עולים מרוסיה באזור ב' באשדוד, ובזכותו נזכרתי בדברים, שראיתי שם סידורים וחומשים מתורגמים לרוסית, והרגשתי קצת מוזר איך אפשר להתפלל וללמוד תורה לא בלשון הקודש??

אבל ברוך ה' התחדש לי שם חידוש נפלא ומעודד שהם שמחו לשמוע זאת והרגישו יותר מחוברים לתורה ולעם ישראל למרות הניתוק הכפוי משך 70 שנות קומניזם.

וְטָהַר לְבָבוֹ - כִּי תָבוֹא

לתורה לעי' לשון, ולמרות שלא זכרתי כל זאת בכל זאת אהבתי את חידוש זה שהזכיר לי אחי היקר שליט"א.

לשון ו 70 פנים לתורה וכאמור, ויתכן שמשנה רבינו בכתיבה על האבנים ב70 לשון חיזק את עניין וכוח עי' פנים

ללמדנו שאור התורה טמון בכל מקום ובכל זמן, ואדרבא דווקא במקום נידח או בזמן נידח תוכל לגלות פנים חדשות מתוך הע' פנים שלא היה ידוע קודם, כי זה התגלה לך דווקא במקום או בזמן הנידח, כי בורא עולם נותן הזדמנויות רבות להצלחה.

****תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל**

העוני ככתוב "וישמן ישורון ויבעט, שמנת עבית כשית ותשכח קל מחללך", בכל זאת בוודאי יש תביעה על שלא עובדים את ה' כשאין טרדות, וכדברי הרמב"ם שאי אפשר כמעט לעבוד את ה' מתוך חוסר וחולי וכו' לכן יש לאדם להתפלל לחיות מתוך הרחבת הדעת ובלי טרדות.

והשבוע בחדר רבנים בת"ת תורת אמת, אחד מהרבנים החשובים ציין מאמר של המשגיח רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל שאדם חייב לחיות מתוך סיפוק עצמי ככה אפשר לעבוד את ה' ולהצליח, וזה ממש שימחני, כי כנראה זה כלול במצוות עבודת ה' בשמחה, שאדם שמוצא סיפוק מעצמו יש לו שמחה וחשק להשקיע כי הוא שווה ולא עוד סמרטוט בטל ומבוטל.

ואכן, ככה חיזקתי אדם שבור שבכה לי שהוא נופל כל פעם בחטאים למרות שמקבל על עצמו לחזור בתשובה ולהפסיק לחטוא, וכך אמרתי לו, שמח שאיכפת לך, שמח שעכשיו אתה מתעורר ואתה אדם טוב קדימה תשמח ובכוח השמחה והסיפוק העצמי הטוב שבכך תתעלה ותצליח להחזיק מעמד אמן ואמן.

בזוה נפתרה לי חידה ששנים רבות התפלאתי איך בני עדות המזרח אומרים את הסליחות בשירים ומנגינות כל כך יפים וממש תענוג לשמוע את הסליחות בנוסח זה, והפלא הוא איך אפשר לשיר "חטאנו לפניך"??

אבל לפי הנכתב קודם הבנתי, שעמך בית ישראל שמחים שהם מתעוררים לבוא לבקש סליחה, שמחים עמך האוהבים אותך על שהם בניך המבקשים את סליחתך למרות שחטאו, הם לא ממשיכים בחטא אלא עוצרים ומבקשים סליחה, ובזה מרגישים סיפוק ושמחה, ועל זה יש לשמוח, ובכוח השמחה להתחזק בכל חודש אלול כראוי ולהגיע לעבודת ה' מתוך שמחה וטוב לבב אמן ואמן.

יהודי יקר חסיד ותלמיד חכם עצום, פנה אלי וטען שטעיתי שהסבר שכתבתי שמוכח מהפסוק שחייבים לעבוד את ה' בשמחה, עד כדי כך שתמהתי והקשתי מדוע מקבלים עונש חמור כל כך בגלל שלא עובדים את ה' בשמחה, וטענתו שכוונת הפסוק לא "תחת" – בגלל, אלא "תחת" – במקום וכדברי התרגום "חלף", ועוד ראה לדבריו הביא מרש"י שכתב "מרוב כל" – בעוד שהיה לך כל טוב, דהיינו שהטענה שהיות ולא עבדנו את ה' במצב שהיה קל לנו לעבוד את ה' מתוך הרווחת הדעת לכן נסבול לחיות בלחץ ועבדות לאויב וכו'.

אבל ברבינו בחיי מפרש כדברי, וזה לשונו: תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה. יאשימנו הכתוב בעבדו ה' יתברך ולא הייתה העבודה בשמחה, לפי שחייב האדם על השמחה בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה, מצוה בפני עצמו, מלבד השכר שיש לו על המצוה יש לו שכר על השמחה, ועל כן יעניש בכאן למי שעובד עבודת המצוה כשלא עשה בשמחה, כמו כן ברמב"ם לולב פ"ח הלכה טו' כתוב מפורש "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (דברים כ"ח) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב".

והבחנתי היטב בלשונו הקדוש של הרמב"ם שלא סיים "מרוב כל", ולענ"ד זה מכוון, כי אכן התורה דורשת 2 דברים, א. לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב וכדברי הרמב"ם והרבנו בחיי שמכאן המקור שיש חובה לעבוד את ה' בשמחה, ב. ומלבד זה הקב"ה תובע את עם ישראל למה לא עבדו את ה' "מרוב כל" כשהיה שפע גשמיות והרווחת הדעת וכדברי רש"י שנאמרו כהסבר על מילים אלו בלבד.

ואכן יש תביעה למה לא עובדים את ה' מתוך הרווחת הדעת, וזאת למרות שניסיון העושר קשה יותר מניסיון

והתמכרתם שם לאיביך לעבדים ולשפחות ואין קנה

עבירות, אבל היות ורוב הלוחמים הינם צדיקים גמורים לכן הקב"ה נותן ליהודים לנצח, אך היות ובמשך חכמה כתוב שדין אשת יפת תואר זה רק במצב שאין שבוי יהודי אחד אצל האויב – ניצחון מושלם ליהודים, ומצב כזה יותר משמע שכל הלוחמים מעם ישראל הינם צדיקים גמורים, ולכן אף אחד מהם לא נשבה.

אבל עדיין אפשר לטעון שה' קובע את הניצחון המוחלט והמושלם על פי הרוב שמגינים גם על החלשים והרשעים הלוחמים יחד עמם, אך גם להסבר זה מצאנו שגדול הדור – דוד המלך הצדיק נעים זמירות ישראל רגל רביעית במרכבה נכשל באשת יפת תואר?? אבל לפי ההסבר הקודם נראה שיש כאן כמו דחפו מלאך שמצאנו אצל יהודה ותמר ואצל דוד במעשה בת שבע, כי ה' רצה שיתהפכו הקללות.

בפשטות הכוונה שנהיה מאוד מאוסים אצל השובים הגויים, וראיתי ולצערי שכחתי את המקור, שכנגד הקללה "אשה תארש ואיש אחר ישכבנה, בניך ובנותיך נתנים לעם" כנגד זה ולהיפך ה' נתן את פרשת אשת יפת תואר ככתוב "ושבית שביו: וראית בשביה אשת יפת תאר וחשקת בה ולקחת לך לאשה", ואכן יש בסיס לרעיון זה מכך שכתוב בדברים כ"ז ה' שה' יהפוך את הקללות וייתנם על ראש שונאינו.

והסבר זה ממתק קצת את הקושי להסביר איך יתכן שצדיק שאינו חושש משיש לו עבירה העלולה לקטרג עליו כשיוצא למלחמה, בכל זאת יכשל בעבירה, וקצת דוחק לפרש שרוב הלוחמים הם צדיקים אבל יש בכל זאת לוחמים מועטים שאינם צדיקים גמורים, שלמרות הוראת הכהן שיחזרו לביתם מי שחושש מעבירות שבידו בכל זאת הם אינם חוששים מעבירות שבידם למרות שיש בידם

וטהר לבנו - כי תבוא

שמקסימום יסתפק בכך שבא עליה ביאה ראשונה במלחמה או עכ"פ קודם ה-30 יום לדעות הראשונים הסוברים כך כפי שהרחבתי בפרשת כי תצא, ובכך כבר מתקיים ההיפך מהקללה של "אשה תארש וגו' ובנותיך נתונים לעם אחר".

ולפי זה אפשר שלכן כתוב כאן בקללות שלא יהיה קונה את עם ישראל בשבי מרוב מיאוס, כי הקב"ה לא רצה שאכן הצדיק שיצא למלחמה שאין בו עבירה בידו שיש לו לחשוש מפניה שחלילה וחס ידבק באשת יפת תואר, אלא

בית תבנה ולא תשב בו כרם תטע ולא תחללנו: מה מאוד השפיל את היהודים בגלות:

שההשפלה תיפסק, ולכן נכתב שם למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, וגם בתפילה אומרים זאת שלא נחיה חיינו בחינם וסתם בלי להגיע ולהשיג את המטרות האמתיות של חיינו שזה האאכזבה הקשה מכולם, אלא נתעלה ונתקדש בתורה ובמצוות אמון ואמן.

בנביא ישעיה פרק סה' פסוק כא' כב' כתוב שה' נשבע שבזמן הגאולה לא יגזלו הגויים את התבואה והיין, ופלא הדבר שהרי הגויים יהיו עבדים ונכנעים ומעצמם יתנו הכל מתנות ליהודים?? – אלא יתכן שזה מאוד הרגיז בגלות את היהודים וזה השפיל אותם עד לעפר, ולכן בזה מנחמם ה'

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפניך

יהודי המתנהג בענווה, על כן כל השבטים התלהבו בזכייה זו, ואכן מצאנו שהתורה הקפידה לכנות ולהוסיף במשפחות השבטים את שם ה',

ככתוב בחומש במדבר כו' ה', "לחנוך משפחת החנוכיי", וכתב רש"י לפיכך הטיל ה' שמו עליהם ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם, וזהו הוא שמפורש ע"י דוד (תהלים קנב) שבטי יה עדות לישראל. השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם, לפיכך בכולם כתיב החנכי הפלואי אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יו"ד בראש וה"א בסוף.

חשבתי בדרך דרש, שכל מי שנקרא יהודי יכול לזכות ששם ה' יקרא בשמו, אם יתנהג בענווה אמיתית, ובהכנעה מפני ה' יתברך, אזי כביכול השם יהודי הופך לשם הוי"ה, כי אם נוריד את ה' האחרונה ונניחה למטה בסוף הד', אזי זה הופך להוי"ה, ובאופן שיהודי הוא צדיק אמיתי ועניו אמיתי, שנפשי כעפר לכל תהיה, אזי כל עמי הארץ יראו את הקדושה הקורנת ממנו, ויראו מפניו, כי יקבלו מעניו צדיק זה יראת שמים.

ואולי זה מרומז בברכת יעקב "יהודה אתה יודך אחיך", שהיות ושם ה' יקרא על כל מי שמכונה

ויתכן, שאם נקפיד על סיום הפרשה הקודמת, שלא נדבר לשון הרע – שזה עיקר מצוות זכירת מרים, וגם זכירת מחיית עמלק שמקרר אותנו מקדושה, אזי נזכה א. שיתקיים בנו שכשנצא למלחמה על האויב הגדול היצר הרע, נזכה לנצחו - ונתנו ה' אלוקיך בידך – כתחילת הפרשה הקודמת. - ולכל הברכות הכתובות, שנבנה בית חדש, ושיהיה לנו שפע לתת מתנות עניים בשמחה, וגם נזכה לתחילת פרשתנו, שנזכה לבוא לארץ ישראל ולעלות לבית המקדש, והביא ביכורים ולשמוח ולהודות ולהלל להקב"ה על כל הטוב, שעשה עם אבותינו ועמנו בקרוב אמון ואמן.

יפתח ה' לך את אוצרו הטוב

והנה יש לחקור האם כל חיה – יולדת צריכה מפתח שבידו של הקב"ה, או דווקא עקרה היא הזקוקה שהקב"ה יפתח עבורה את רחמה, ואכן הראיה מרחל שה' פתח את רחמה, אינה הוכחה לכל יולדת כי רחל הייתה עקרה.

והנה בספר העיקרים ד' ה' ובספר יפה תואר במדרש כאן, בלארו שדווקא בעקרה יש צורך במפתח מיוחד של הקב"ה, כי זה שינוי מצב מדרכי הטבע, כמו שתחיית המתים הוא כנגד דרך הטבע, וגם גבי גשמים פעמים רבות הם באים רק על ידי תפילה, ולכן הם מכונים "גבורות גשמים", כמובא בריטב"א ובמנורת המאור נר רביעי ב' ג' א', ובמאירי.

אומנם בגבורות אריה למהר"ל מפראג פרק נב' מסביר שהמכנה המשותף לכל השלושה זה הענקת חיים ובריאה חדשה, ולפי הסבר זה וכפי פשטות לשון

המדרש רבה ז' אות ו' שואל מה הכוונה יפתח?? א"ר יונתן (ובגמרא תענית ב' כתוב ר' יוחנן) 3 מפתחות בידו של הקב"ה ואין בריה שולטת עליהן לא מלאך ולא שרף, ואלו הן: מפתח של תחיית המתים, ומפתח של עקרות, ומפתח של גשמים, מפתח של תחיית המתים שנאמר (יחזקאל לז) "וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם", מפתח של עקרות שנא' (בראשית כט) "ויפתח את רחמה", ומפתח של גשמים שנאמר "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב".

והנה בגמרא בתענית ב' כתוב אמר ר' יוחנן אמר ר' יוחנן: ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח. ואלו הן מפתח של גשמים, ומפתח של חיה, ומפתח של תחיית המתים, ובארץ ישראל אמרו גם מפתח של פרנסה ככתוב תהלים קמה' טז' "פותח את ידך", ור' יוחנן לא מנה מפתח פרנסה, כי בגשמים כלול פרנסה.

אבל עדיין קצת קשה, שהרי 3 המפתחות שבידי ה' בלבד כולל את מפתח הלידה, סימן שחשיבותו עצומה ביותר ומזה נלמד שהוקש ושווה הוא לעוצמת תחיית המתים??

אלא יתכן לתרץ בפשטות, שיש כאן 3 דרגות של ניסים, זה למעלה מזה, שהפחות מכולם זה מפתח גשמים, שהוא תדיר בעולם יותר מלידה וכל שכן יותר מלידה של עקרה, ועוד יותר תדיר מתחיית המתים שזה פעם אחת בעולם, ואילו לידה זה נס שדרגתו כביכול נמצא באמצע, ולכן אם התורה משווה את הנס התדיר והמצוי של ירידת גשמים ופרנסה לתחיית המתים כל שכן שלידה של עקרה או כל לידה שווה הוא לעוצמת תחיית המתים.

ואם אכן כך, יתכן, שגם נלמד שיש מקום לשיר ולהודות על לידת עקרה כפי שמודים על תחיית המתים, וגם יתכן שזה עת רצון מיוחד שיתברך בו הפרנסה שאם בירידת גשמים יש עת רצון לשפע ברכה של פרנסה, כל שכן בעת רצון נדיר של לידה, בוודאי זה זמן לשפע טוב בכל התחומים.

או שיתכן שהיות וגשמים קשורים לפרנסה לכן כביכול נפתח כל פתחי הפרנסה, ואם כן בלידה של עקרה יתכן שנפתחים כל פתחי העיכובים והחסימות שיש לאדם, ואולי אדם שהוא מעוכב שידוך זה עת רצון לבקש רחמים לשידוכו, וכן על זה הדרך, ואם זה נכון הלוואי ובחורי ישראל ינצלו סגולה זו ושיזכו בשורות טובות.

ואכן בעת תחיית המתים נפתח שער סגור ביותר, ואז נפתחים כל השערים: שערי גאולה וישועה וכל הברכות כולם לעם ישראל לנצח נצחים, ובקרוב ממש אמן ואמן.

אלה יעמדו לברך את העם – אם החידוש אמיתי זה קלף מנצח לחיזוק ולזכות בדיון

ההתאפקות, ולכן יש ברכות למי שלא יעשה פסל ולא רק עונש של ארור העושה פסל.

אומנם קשה עדיין, מדוע לא בחרה התורה לברך את עם ישראל על קיום מצווה עשה, ואותם תכתוב התורה במפורש כגון ברוך אשר יניח תפילין, ברוך אשר יכבד את הריו, כפי שנכתבו הקללות במפורט על עשיית עבירות שאסור לעשות אותם?

בפרט שמטרת מעמד הברכות והקללות בהר גריזים היה להמחיש את פרשת ראה נתתי לפניך היום ברכה וקללה חיים ומות ובחרת בחיים, וא"כ היה צורך להמחיש גם מצוות עשה מלבד מצוות לא תעשה, כי עשה זה טוב ולא תעשה זה רע, עבירה זה מוות ומצווה זה חיים??

אבל כאן התחדש חידוש עצום, שבדרך כלל אדם שנמנע מלעבור עבירה מקבל שכר רק כאשר בא

הגמרא כל יולדת לידתה היא על ידי המפתח של הקב"ה שפתח את רחמה, ומרחל נלמד שה' זכר העקרה והחליט שעכשיו הגיע הזמן שיפתח לה את רחמה כדרך שה' פותח את רחם כל יולדת.

והנה מוסיף המדרש, אמרו רבנן שגדולה ירידת גשמים שהיא שקולה כתחיית המתים, שנאמר וכו', ולפיכך קבעוה בברכת תחיית המתים, כי היא שקולה כנגדה, וא"ר אליעזר בן יעקב בשעה שהגשמים יורדים גם העסקים מתברכים שנאמר "לתת מטר ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידיך", וזה כתשובת רב יוחנן בגמרא, שפרנסה כלולה במפתח הגשמים.

ומוסיף המדרש רעיון נוסף בעניין גדולה ירידת גשמים ששקולה כתחיית המתים, כי בשניהם כתוב לשון "פתיחה", ולשון "יד" ולשון "שירה", והמדרש מביא את כל הפסוקים, ומספר המדרש רב יהודה בר יחזקאל בשעה שהיה רואה את הגשמים יורדים היה מברך: יתפאר ויתגדל ויתברך שמו של מי שאמר והיה העולם, שהוא ממנה אלף אלפים ורבי רבבות של מלאכים על כל טפה וטפה שיורדת, למה מכאן ועד הרקיע מהלך ת"ק שנה, והגשמים יורדים ואין טיפה מתערבת בחברתה.

ונפלאתי מאוד, לפי הרעיון האחרון של המדרש, מדוע לא כתוב ששווה פתיחת רחמה של עקרה או של כל יולדת כתחיית המתים, הרי בשניהם כתוב לשון "פתח"?? אבל יתכן שהיות ויש בו רק לשון אחת מתוך 3 לשונות השווים בגשמים ובתחיית המתים – פתח, יד, שירה, לכן לא הוקש לידה לתחיית המתים.

כתב רש"י: פתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו' חזרו והפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ואומרים ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' וכן כולם עד ארור אשר לא יקים: - ע"פ משנה בסוטה לב'.

וקשה מאוד מדוע לא נכתבו הברכות בתורה, ורק הקללות נכתבו?? ובפשטות העיקר כאן זה איסורים לא לעשות, ועל עבירות שאסור לעשות באופן מובן וכאוטומטי יש עונש והזהרה שלא לעשות את העבירה.

ועל מצוות עשה שעלינו לקיימם, על זה מתאים יותר שכר על העשייה הטובה, ולכן התורה כתבה את העיקר שזה ההזהרה החמורה לא לעבור עבירות.

אבל הקב"ה ברחמיו, רצה להטיב עמנו, שאם נימנע מלעשות רע נקבל שכר וברכה, על

וְטָהַר לְבָנוּ - כִּי תָבוֹא

התורה כולה, **כדברי רש"י**, משמע שכל הקללות והברכות הקודמים הם פרטיים שכל אחד מהם בנפרד יש בו קללה וברכה, וממילא רוב בני האדם אכן יזכו לשכר גדול על רשימה זו, גם אם רק חלק מהרשימה הצליחו בהם כרצון הקב"ה.

זוה מלמד אותנו שהקב"ה מלא רחמים ורוצה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, ובדרך זו שהסברתי אם אכן נכון, זה מוכיח שהקב"ה הטה את כף הזכות לטובתנו גם בלי שנפעל וגם בלי התמודדות וניסיון, וכל זה מתוך רחמיו המרובים של הבורא יתברך שהוא אבינו האב הרחמן.

ואולי זה כוונת המדרש רבה בפרשת ראה, שכתוב בשם התנא רבי חגי, שבזמן שבורא עולם נהג אתנו "לפנים משורת הדין" בזה שאמר לנו "ובחרת בחיים, ואולי הכוונה שהקב"ה כבר הטה את הכף לטובתנו ובחר לנו את הבחירה לבחור בחיים בעוצמה ובנקודת פתיחה בעוצמה גדולה יותר מהבחירה לעשות רע, וכפי שהסברנו קודם.

ארבעים שנה במדבר לא בלו שלמתיכם מעליכם

ואולי בגלל שהבגדים היו מתנה שקיבלו במתן תורה יחד עם הכתרים, וכשחטאו נלקח מהם המתנות שהם הכתרים, אבל עדיין השאירו להם כביכול לפנים משורת הדין, את הבגדים המיוחדים, אולי לכן על הבגדים לא העזו עם ישראל להתלונן, כי גם ככה זה לא היה מגיע להם לאחר שחטאו.

ואכן מהניסים המיוחדים שהיה להם בבגדים שעליהם, מזה יכלו ללמוד שהמן לא יתפוצץ להם בבטן כפי שהתלוננו, שהרי בגדים שהיו אמורים בדרך הטבע להתפוצץ עליהם כשגדלו בכל זאת הקב"ה ברחמיו דאג שהבגדים יתרחבו בנס ולא יתפוצצו להם, אז מה פתאום שהקב"ה יפוצץ את בטנם במן שאכלו.

אבל כשבן אדם רוצה להתלונן ולקטר הוא יקטר גם בלי היגיון ובלי צדק, אבל בדבר שנכו בו ובכל זאת התחשבו בהם לפנים משורת הדין, דהיינו על הבגדים שלא נלקח מהם למרות חטא העגל, בזה לא העזו לקטר ולהתלונן שנמאס להם מאותו בגד כל הזמן, גם בזמן שהשכל לא פעל כביכול.

כי היה להם הכרת הטוב עצומה שהבגדים לא נלקחו מהם למרות חטאם לעומת הכתרים שכן נלקחו מהם, ועי' בספרי וטהר לבנו בפרשת תרומה על נעלי תחש צבעוני לילדים, שגדל עמם.

ניסיון לעשות עבירה ובכל זאת התגבר ולא חטא אז זוכה הוא בשכר על שלא עבר עבירה, אבל כשאין לו ניסיון אז אין לו שכר על שלא עבר עבירה. **כמובא בקידושין לט'.**

אומנם בכל האיסורים שיש כאן קללות, עליהם יש ברכה גם כשאין לו ניסיון, וזה מתנה מיוחדת מהקב"ה שכל רגע ורגע למרות שאין ניסיונות נזכה לברכה על שלא עושים פסל, שרובם רוב אנשים ממילא לא עוברים כל חייהם, בזמננו גם ככה אין פסלים ועבודה זרה, ומי שאינו דיין ממילא לא מטה משפט, וגם כל איסורי גילויי העריות הכתובות כאן גם ככה רוב בני האדם אין להם תאוה לכך, ועליהם אדם יקבל שכר כשלא עבר עליהם כאילו קיימם לטובה.

ואכן גם אם נטען בסברה דחוקה שהברכה היא רק בסוף ימיו אם מעולם לא חטא בעבירה מרשימה זו, בכל זאת אכן רוב בני האדם לא חוטאים בעבירות אלו, ומכך שהתורה כוללת בסוף קללה כללית למי שלא יקיים את כל דברי

במדרש רבה ז' יא' על הפסוק שלא בלו שמלותיכם, מפורט איך הם גדלו לפי מידת גופו שהשתנו וגם התנקו בנס וגם הנס איך הם התגהצו ואיך הם הריחו טוב, ולמרות שהקב"ה יכול היה להמציא להם בגדים חדשים כל תקופה, כפי שהקב"ה זימן להם עם המן תכשיטים ובשמים לנשים.

בכל זאת הקב"ה העדיף לא להחליף להם לבגדים חדשים ואחרים, אלא שבאותם בגדים שלבשו ישתמרו בשלמות במשך 40 שנה, על ידי כמה ניסים שונים, נס מיוחד לניקוי, ונס מיוחד לריח טוב, ונס מיוחד לגיהוץ, הכל בנס שונה, בכדי שנתפעל ונעריך את הנס המורכב.

כמו כן, היות ולפי המדרש הם היו הבגדים שמלאכי השרת הלבישו אותם במתן תורה, לכן הם לא נפרדו מהבגדים, ולכן הבגדים לא הוחלפו, ולכן גם חלו ניסים רבים בבגדים אלו,

ואגב מדרש זה מעורר נקודה למחשבה האם מלבד הכתרים שקיבלו עם ישראל כשאמרו נעשה ונשמע, הם קיבלו גם בגדים, ורק את הכתרים הסירו מעליהם לאחר חטא העגל אבל לא את הבגדים שקיבלו.

זוה קצת מסביר למה התלוננו על המן שיתפוצץ בבטנם, אבל על הבגדים שלבשו כל הזמן אותו בגד ובכל זאת לא התלוננו על כך, ולמה לא?

וטהר לבנו - כי תבוא

המסות הגדולות

והדוגמא החזקה היא מהמכות שלמרות שריסקו את המצרים, עד כדי כך שכל המכות נחרטו בגופם, בכל זאת המנוחה מהמכה שעזבה אותם אחרי שבוע ונתנה להם הפסקה של 23 ימים שלווים, היא מה שגרמה להם להתפתות להמשיך לחטוא ולא לשחרר את עם ישראל למרות העונש הקשה שנחרט בגופם.

כך גם עם ישראל, למרות כל הידיעה על עוצמת ה' ועוצמת התורה והמצוות, בכל זאת היצר שמפתה לחטוא והוא עצמו המקטרג וגם המעניש את האדם על חטאיו, בכל זאת שוב ושוב מפתה אדם לחזור ולחטוא למרות שהוא עצמו העניש את האדם על חטאו קודם.

ואתו יצר שפיתה את המצרים, גרם לעם ישראל שלמרות כל הניסים העצומים ביציאת מצרים ונתינת התורה, וכל הניסים משך 40 שנה, בכל זאת היצר באטימות מחרידה מפתה להתעלם מהכל ולהמשיך לחטוא, ואולי כי טען להם הנה למרות שחטאתם לה' 10 ניסיונות בכל זאת הקב"ה משפיע לכם כל טוב במדבר.

כתוב במדרש רבה ז' ט' - "המסות הגדולות אשר ראו עיניך", מהו המסות? עונה המדרש, שהמכות היו ממיסות את גופם של מצרים, מהו **"ואותות"** שהיו נרשמות על גופם **זם צפרדע** וכנים, **"והמופתים"** - שהיו המכות מפתות אותם, כיצד לשלושים יום הייתה באה המכה והייתה משמשת ז' ימים והלכה לה, והיו נחים 23 ימים בין מכה למכה, ולא היו חוזרים בתשובה לשחרר את עם ישראל, וזה מוכיח שהיו המכות מפתות אותם לא לחזור בתשובה.

ובמאמר מוסגר צריך להבין, אם נחרט בגופם שמות המכות, הרי ברור שאין זה יד המקרה אלא השגחה עליונה, אם כן מדוע המצרים תמיד בדקו האם גם היהודים סובלים מהכות, הרי ברור שזה לא טבע, וממילא זה עונש רק למצרים ולא ליהודים?

אבל הרעיון המרכזי כאן, שמשה רבינו טוען לעם ישראל שה' עשה לעיניכם בארץ מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו, מסות גדולות אשר ראו עיניך, והאותות והמופתים הגדולים ההם ראית, ובכל זאת לא נתן ה' לכם לב לדעת ועיניי לראות ואזניים לשמוע מכל הלב ובדבקות מושלמת בה' ובתורתו עד היום הזה, ורק לאחר 40 שנה עם ישראל עם ישראל זכה להגיע לדבקות מושלמת מכל הלב לה' ולתורתו.

98 קללות הם בגלל חוסר עבודת ה' בשמחה או מחוסר יראת ה'?

ועצום שאין מה שידמה לו, בכל זאת הוא בחר בנו, וכמה אהבה ושמחה נותן ידיעה זו בלבנו.

נכון מצד אחד יש יראה, שאיך יתכן לצער את ה' הגדול והנורא, אבל מצד שני היא הנותנת שמחה שבחר בנו לעם, וזה מרומז בסיום **פסוק נח' "את ה' אלוקיך"** שלמרות עוצמת גדלותו של ה' בכל זאת בחר בנו.

ומתוך 2 החלקים, יראת הרוממות והשמחה שבחר בנו מכל העמים, ושמח בעבודת ה' שלנו יצורי בשר, שני הדברים יחד אמורים לסייע להתחזק ולקיים את כל התורה, ולא להיכשל חלילה ולא להגיע למדרון רוחני שבגללם מקבלים 98 קללות רח"ל, **וכבר** כתבתי בפרשת עקב על הפסוק **"ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך, כי אם ליראה"**, שהתכוון ליראת הרוממות שטען משה שקל מאוד להשיגה, ולמה עיי שם.

התבוננתי בפסוקים והתקשתי מאוד, כי בפסוק מז' כתוב בסיבת הקללות **"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל"**,

אבל בהמשך בפסוק נח' כתוב סיבה אחרת **"אם לא תשמר לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתבים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלקיך"**, שחוסר יראת ה' היא סיבת הקללות, ולכאורה זה סותר שהסיבה היא חוסר השמחה בעבודת ה'?

ונראה לתרץ, שהיראת ה' המופיעה בפסוק נח' אינה מדברת על יראת העונש, אלא על יראת הרוממות מעוצמת ה' הנכבד והנורא בכוחו, שזכינו שהבורא העצום הכל יכול בכל זאת בחר בנו שנהיה עמו, ואכן יראת הרוממות היא מידה עצומה של יראת ה', שבעצם היא עצמה גורמת לשמחה עצומה, שלמרות שהקב"ה הוא ענק

עשיתי כל אשר צויתני – שמחתי ושימחתי אחרים

ויתכן שהמקור לציווי הוא בביכורים שגם הוא בעת עלייה לירושלים, שכתוב שם **"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך"**, ויתכן שזה לא דווקא במצוות ביכורים אלא בכל מצווה עליה לירושלים עם פירות ואולי גם עם קורבנות.

כתב רש"י שהציווי הוא, ששמחתי ושמחתי אחרים כשעליתי לירושלים בעת ביעור המעשרות ובעת וידיוי המעשרות בשנה השלישית משמיטה, והשאלה היא היכן בתורה כתוב שנצטוו על כך, לשמוח ולשמח?

וְטָהַר לְבָנוּ - כִּי תָבוֹא

ואולי לשמוח בבשר ויין זה לא עצם האכילה, אלא אכילת השלמים בירושלים שבאה מתוך עליה רוחנית של התלהבות ושמחה של מצווה **"שמחתי באומרים לי בית ה' נלך"**, וגם מתוך מתנת עניים במקום קדוש.

וכך יש שמחה מושלמת מכל הכיוונים, שמחה ברוחניות ובגשמיות, וקידוש הגשמיות וכאמור קודם, וגם שמחה בשמחת האחרים מתוך טוב לב, ומתוך חסדים ומתנות לעניים, ויהודי מתרחב לבו בשמחת עניים.

כי תבוא – רמז לעבודת אלול וימים נוראים וסוכות ושמחת תורה

שכחתי: וגם לא חרגנו מכל דיני התורה שדרש מאתנו בקדושת פירות מעשר שני, ומסיימים **"שמעתי בקול ה' אלוקי עשיתי ככל אשר צויתני"**:

ובעצם זה משקף המלכת ה' עלינו גם מתוך חיינו הגשמיים התחברנו לרוחניות ולהמלכת ה' עלינו כראוי, וזה גדלות מיוחדת שאפילו מתוך הגשמיות לא התקיים בנו וישמן ישורון ויבעט, אלא כפופים אנו בשלימות לציווי ה' כעבד הכפוף והנכנע לרבו.

ולאחר מכן בפרשה כתוב את כתיבת התורה על האבנים בכניסתם לארץ ישראל, שמכוח שנקבל עלינו להיות עבדי ה' נכתב ונחתם לחיים טובים, וגם מכוח התחזקות בתורה וקבלת עול מלכות שמים, נזכה להיות כתובים לטובה לפני ה' תמיד.

ולאחר מכן יש בפרשתנו את הברכות והקללות כאשר חצי עם על הר גריזים וחצי עם על הר עיבל, שחצי מהעם על הברכות וחצי מהעם על הקללות, וזה דומה למשקל של יום כיפור שבו נשקלים זכויותינו ועוונותינו, לברכה ולקללה רח"ל,

ובסוף הפרשה כתוב **"ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועיניכם לראות ואזנים לשמע עד היום הזה"**, שאם אדם מתחזק כל ימי אלול ומתעלה בראש השנה ויום כיפור, אזי הוא ישמח בחג הסוכות ובשמחת תורה, כי ירגיש כמו אדם חדש שיש בו לב לדעת ועיניים לראות ואוזניים לשמוע.

ואולי לכן חוגגים בסוף עבודת ימים נוראים וסוכות את שמחת תורה, כי לאחר העבודה הגדולה של ימים נוראים, בעבודת המלכוני עליכם של ראש השנה, ובעבודת אימת הדין של יום כיפור, ובעבודת שמחה של מצווה בסוכות, סוף סוף זוכים לשמוח באמת בתורה מתוך נקיות הדעת, מתוך לב מבין בטהרה, ועיין רואה את דברי התורה בקדושה וטהרה, ואוזן שומעת דברי תורה בקדושה אמיתית, כך שאדם מחובק בתורה ודבוק בה כראוי, כאדם שדבוק ברבו ביתר שאת אחר 40 שנה שזכה לעמוד על דעת רבו.

והנה השמחה ששימח אחרים בפשטות הוא בכך שנתן להם מתנות עניים, וכן שנתן מעשרות ללוי, ואילו השמחה לעצמו ולמשפחתו מה היא?

וראיתי בספר **הכתב והקבלה** שהכוונה לשמוח בבשר השלמים בירושלים, ויש מפורשים ע"פ הגמ' שהכוונה על זמן שמחה, ואולי השמחה היא כפי שמצאנו מפורש בפסוק, **"שמחתי באומרים לי בית ה' נלך"**.

והנה כתוב **שאין שמחה אלא בבשר ויין פסחים קט'**, ואומנם עצם העלייה לרגל מפורש בפסוק שזה שמחה?!

בדרך רמז אולי אפשר לתת דרש נאה לפרשה זו, ובדומה לרמז שכתבתי בפרשת כי תצא, שהמילה **"כי"** זה בגימטרייה 30 כנגד 30 ימי אלול, והמילה **"תבוא"** מרמזת כל חגי תשרי, בשני דרכים, **"ת"** תשרי, **"ב"** 2 ימי ראש השנה, וכן 2 ימי חג בתחילת סוכות ובסופו שזה שמחת תורה, **"ו"** מרמז על 6 ימי חול המועד של סוכות, **"א"** מרמז על יום כיפור שהוא יום אחד.

ובדרך דומה אפשר, **"ת"** רמז לשמחת תורה, **"ב"** רמז ל **"ב"** ימי ראש השנה, **"ו"** מרמז על 6 ימי חול המועד, **"א"** מרמז על יום כיפור ועל יום טוב ראשון של סוכות, כי שמחת תורה חג בפני עצמו הוא ואינו חלק מסוכות.

והתחזקתי לכתוב זאת, כי בדיוק היום ראיתי **ברש"י ישן בשמות ג פסוק יח'** על הפסוק **"ושמעו לקולך ובאת אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו ה' אלקי העבריים"**, שעמד על יתור היוד במילה **"העבריים"** – וכתב **שיו"ד יתירה רמז לי' מכות**, ומכוח זה אזרתי אומץ לרמז קצת בשם הפרשה שמכינה אותנו לימים נוראים, ובפרט שתוכן הפרשה מרמז על עבודת ימים נוראים.

שהנה הפרשה מתחילה במצוות **ביכורים** שאדם מתמסר לה' כראוי, שעולה לירושלים עם ביכורים להורות שהכל של בורא עולם, ולכן את הפירות הראשונים הטובים ביותר הוא נותן לה' יתברך, ואכן במעמד זה אומרים **"ה' אלוקיך"**, כי **הבאת הביכורים מבטא המלכת ה' עלינו, בהכרה שמאיתנו הכל ושלנו הכל**.

וכן מתאים אמירת תמצית הגדה של פסח, שבו לומדים על השגחת ה' על עם ישראל ועל מלכותו שבכל משלה.

וגם מדובר בפרשה על מצוות ביעור המעשרות, ששילמנו כל חובותינו בתרומות ובמעשרות, **"ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא**